

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ  
ІНСТИТУТ ПРАКТИЧНОЇ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА АРТ-МЕНЕДЖМЕНТУ  
КАФЕДРА АРТ-МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ІВЕНТ-ТЕХНОЛОГІЙ**

*На правах рукопису*

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

на здобуття освітнього ступеня магістр

на тему:

**Діяльність Чернівецької обласної універсальної наукової  
бібліотеки імені Михайла Івасюка з популяризації творчості  
видатних культурно-мистецьких постатей Буковини**

Виконав:

студент II курсу магістратури,

група МКД-11-22

спеціальності 028 «Менеджмент  
соціокультурної діяльності»

**Ільчук Руслан Русланович**

Науковий керівник:

доктор історичних наук, професор

**Литвин Сергій Харитонович**

Рецензент:

завідувач відділу лінгвістичного

забезпечення інформаційно-пошукових  
систем Національної бібліотеки України

імені Ярослава Мудрого

кандидат історичних наук, доцент

**Кириленко Олександр Григорович**

Допущено до захисту:

протокол засідання кафедри

№5 від 22 листопада 2023 р.

в.о. завідувача кафедри арт-менеджменту

та івент-технологій

\_\_\_\_\_ **Вікторія ДОБРОВОЛЬСЬКА**

**Київ-2023**

## АНОТАЦІЯ

**Гльчук Р. Р. Діяльність Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Михайла Івасюка з популяризації творчості видатних культурно-мистецьких постатей Буковини. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.**

**Об'єкт дослідження:** соціокультурна діяльність регіональних бібліотек України.

**Предмет дослідження:** популяризація творчості видатних культурно-мистецьких постатей (на прикладі діяльності Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Михайла Івасюка).

**Мета дослідження:** на прикладі діяльності Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Михайла Івасюка висвітлити напрями, методи та форми роботи бібліотеки з популяризації творчості видатних культурно-мистецьких постатей і надати відповідні науково-методичні та практичні рекомендації.

У кваліфікаційній роботі визначено роль і місце бібліотек України в соціокультурному житті регіону; окреслено стратегічні пріоритети розвитку бібліотеки як суб'єкта регіональної культурної політики; висвітлено стан та завдання бібліотек України в умовах цифровізації суспільства; виявлено та охарактеризовано основні напрями, методи та форми роботи бібліотеки (на прикладі діяльності Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Михайла Івасюка) та надані науково-методичні та практичні рекомендації з досвіду роботи бібліотеки з популяризації творчості видатних культурно-мистецьких постатей. Автор доводить важливість популяризації творчості видатних культурно-мистецьких особистостей у практиці роботи бібліотек та визначає, що ця проблема потребує подальшого вивчення.

**Ключові слова:** регіональні бібліотеки, соціокультурний простір, популяризація творчості, культурно-мистецькі постаті.

## ABSTRACT

**Ilchuk R.R. Activities of the Chernivtsi Regional Universal Scientific Library named after Mykhailo Ivasiuk to promote the works of prominent cultural and artistic figures of Bukovyna. - Qualification work on manuscript rights.**

**Object of research:** sociocultural activity of regional libraries of Ukraine.

**Subject of research:** popularization of the work of outstanding cultural and artistic figures (on the example of the activities of the Mykhailo Ivasyuk Regional Universal Scientific Library of Chernivtsi).

**The purpose of the study:** on the example of the activities of the Mykhailo Ivasyuk Chernivtsi Regional Universal Scientific Library, highlight the directions, methods and forms of the library's work in popularizing the works of outstanding cultural and artistic figures and provide relevant scientific, methodological and practical recommendations.

The qualification work defines the role and place of Ukrainian libraries in the socio-cultural life of the region; strategic priorities for the development of the library as a subject of regional cultural policy are outlined; the state and tasks of Ukrainian libraries in the conditions of digitalization of society are highlighted; the main directions, methods and forms of the library's work were identified and characterized (on the example of the activities of the Mykhailo Ivasyuk Regional Universal Scientific Library), and scientific, methodological and practical recommendations were provided based on the library's work experience in popularizing the works of outstanding cultural and artistic figures. The author proves the importance of popularizing the work of outstanding cultural and artistic personalities in the practice of library work and determines that this problem requires further study.

**Keywords:** regional libraries, socio-cultural space, popularization of creativity, cultural and artistic figures.

## **ЗМІСТ**

<b>ВСТУП.....</b>	<b>5</b>
<b>РОЗДІЛ 1. РОЛЬ ТА МІСЦЕ РЕГІОНАЛЬНИХ БІБЛІОТЕК В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ.....</b>	<b>10</b>
1.1. Регіональна бібліотека як суб’єкт культурної політики і модератор інформаційно-культурного простору.....	10
1.2. Трансформація діяльності бібліотек в умовах цифровізації суспільства.....	19
Висновки до розділу 1.....	33
<b>РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМЕНІ МИХАЙЛА ІВАСЮКА З ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ТВОРЧОСТІ ВИДАТНИХ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ПОСТАТЕЙ.....</b>	<b>34</b>
2.1. Чернівецька обласна універсальна наукової бібліотека імені Михайла Івасюка в пошуках нових форм і методів соціокультурної діяльності .....	34
2.2. Популяризація творчості видатних культурно-мистецьких постатей Буковинського краю – пріоритетний напрямок в роботі бібліотеки .....	47
Висновки до розділу 2 .....	79
<b>ВИСНОВКИ.....</b>	<b>81</b>
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....</b>	<b>84</b>
<b>ДОДАТКИ.....</b>	<b>89</b>

## ВСТУП

У науковій і публіцистичній літературі часто визначають залежність розвитку суспільства від рівня розвитку бібліотек. Історія культури підтверджує, що бібліотеки в різні періоди були своєрідним «наріжним каменем» державності і важливим інструментом збереження і поширення знання в суспільстві. Свідченням такого ідеологічно-забарвленого ставлення можуть бути численні гоніння на бібліотеки, спалення книг в періоди протистояння політичних режимів, особлива функція сакралізації написаного слова, що підтверджується літературною і фольклорною традиціями: «рукописи не горять», «написавши пером, не витягнеш і волом» та інші.

У сучасній Україні цілі і місія розвитку бібліотек зазначені в основних документах державної культурної політики, що свідчить про соціокультурну значущість та затребуваність цієї інституції.

Бібліотеку можна розглядати одночасно як суб'єкт і центр соціокультурного простору в сучасному світі, який здійснює функцію регулюючої модерації цього феномену, забезпечує зосередження, примноження і просування в життя суспільства цінностей, проєктів, традицій і практик, що відображають поліфонічну сутність сучасної культури.

**Обґрунтування вибору теми дослідження.** У останні роки в теорії і практиці діяльності бібліотек виключно важливу роль грає система комунікацій бібліотеки з культурно-мистецькою спільнотою. Зазнають змін існуючі стереотипи стосунків бібліотек і суспільства, дедалі більше на перетворення бібліотечного середовища на соціальне і культурне життя суспільства. У нових технологічних умовах бібліотеки є активними суб'єктами цього процесу. Приоритетним напрямком в роботі бібліотеки є популяризація творчості видатних культурно-мистецьких постатей.

Отже ця тема дослідження є актуальною, що полягає в спробі зафіксувати проблеми і перспективи розвитку та ролі і місця сучасної бібліотеки в регіональному соціокультурному середовищі, визначити головні напрями

модернізації її роботи в контексті модерації культурних потоків і течій, очікувань населення і самих працівників бібліотечної сфери. Незважаючи на унікальність «життєвого шляху» регіональної бібліотеки, ці проблеми і перспективи найчастіше носять універсальний характер, а тому відкривають можливість для фіксації загальнозначущих аспектів розвитку бібліотечної сфери в ситуації культурного простору, що визначає один з соціокультурних трендів сучасності.

Осмислення діяльності бібліотеки в контексті сучасної соціокультурної ситуації представлені в працях вітчизняних дослідників Башун О. В. [2], Бережної К. С. [3], Бурміс І. В. [4] Вилегжаніної Т. І. [5; 6], Воскобойнікової-Гузевої О. В. [7; 8], Добровольської В.В. [9], Дубровіної Л.А. [10], Жукової В. П. [11], Каліберди Н. [13], Шемаєва С. О. [38] та ін.

Необхідність розширення напрямів роботи бібліотеки, використання засобів маркетингу и менеджменту, методів стратегічного планування, іміджеві і PR-проблеми, стали предметом дослідження таких авторів, як: Бурміс І. В. [4], Добровольська В. В. [9], Загуменна В. В. [16], Кузьменко О. І., [16] Лобузін І. В. [19], Щусь Н. Б. [39], Яворська Т. М. [39], та ін.

Проте, діяльність регіональних бібліотек з популяризація творчості видатних культурно-мистецьких постатей є малодослідженою і потребує подальшого розгляду.

**Об'єктом дослідження** магістерської дипломної роботи є соціокультурна діяльність регіональних бібліотек України.

**Предметом дослідження** є популяризація творчості видатних культурно-мистецьких постатей (на прикладі діяльності Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Михайла Івасюка).

**Мета магістерської дипломної роботи.** На прикладі діяльності Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Михайла Івасюка висвітлити напрями, методи та форми роботи бібліотеки з популяризації творчості видатних культурно-мистецьких постатей і надати відповідні науково-методичні та практичні рекомендації.

Мета обумовлює такі **завдання магістерської дипломної роботи**:

- визначити роль і місце бібліотек України в соціокультурному житті регіону;
- окреслити стратегічні пріоритети розвитку бібліотеки як суб'єкта регіональної культурної політики;
- окреслити стан та завдання бібліотек України в умовах цифровізації суспільства;
- виявити та охарактеризувати основні напрями, методи та форми роботи бібліотеки (на прикладі діяльності Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Михайла Івасюка);
- надати науково-методичні та практичні рекомендації з досвіду роботи бібліотеки з популяризації творчості видатних культурно-мистецьких постатей.

**Методи дослідження** обумовлені об'єктом та предметом магістерської дипломної роботи. Дослідження проведено на основі сучасних методів наукового пізнання: індукція і дедукція, аналіз і синтез, порівняння, аналогія. У роботі використано, зокрема описовий, зіставний та структурно-функціональний методи. Як прикладні засоби були використані метод аналізу документів, а також технології розробки концепцій і програм розвитку закладів культури, стратегічного планування та аналізу ініціатив.

**Джерельна база дослідження.** Теоретичним підґрунтям для написання магістерської дипломної роботи стали наукові праці вітчизняних і закордонних вчених і фахівців, які займаються вивченням та дослідженням ролі бібліотек у сучасному соціокультурному просторі. Використано також документи, матеріали, а також інформаційні ресурси Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Михайла Івасюка.

**Наукова новизна** дослідження полягає у висвітленні ролі та місця діяльності бібліотеки у соціокультурному житті регіону та популяризації творчості культурно-мистецьких постатей Буковини на прикладі діяльності

Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Михайла Івасюка, що здійснено вперше. Також у роботі структуровано стратегічні пріоритети розвитку бібліотеки як субєкта регіональної культурної політики, зокрема, щодо трансформації діяльності бібліотеки в умовах цифрового суспільства.

**Теоретичне значення** роботи полягає у комплексному аналізі діяльності бібліотеки як головної комунікаційної установи із задоволення соціокультурних потреб населення регіону.

**Практична значимість** роботи полягає у тому, що результати дослідження можуть бути використані у практиці роботи бібліотек з популяризації творчості видатних культурно-мистецьких особистостей.

**Структура роботи.** Магістерська робота складається із вступу, двох розділів, поділених на два підрозділи, висновків і списку використаних джерел.

У **вступі** вказані актуальність, об'єкт, предмет, мета, завдання, методи дослідження, коротко охарактеризована структура та зазначені наукова новизна і практичне значення магістерської дипломної роботи.

В основній частині розкрито зміст магістерської дипломної роботи відповідно до поставлених завдань. Обсяг роботи – 88 сторінок.

У **першому розділі «Роль та місце регіональних бібліотек в соціокультурному просторі України»** проаналізовано роль і місце регіональних бібліотек в соціокультурному просторі, окреслено функції бібліотеки, закріплені на законодавчому рівні, визначено стратегічні пріоритети розвитку бібліотеки як суб'єкта регіональної культурної політики та висвітлено проблеми трансформації діяльності бібліотеки в умовах цифровізації суспільства.

**Другий розділ «Основні напрямки діяльності Чернівецької обласної універсальної наукової бібліотеки імені Михайла Івасюка з популяризації творчості видатних культурно-мистецьких постатей»** присвячено дослідженню діяльності бібліотеки, а саме: висвітлено історичний шлях



бібліотеки, показано роль бібліотеки в модерзації культурного розмаїття області, висвітлено основні види і напрями соціокультурної діяльності бібліотеки, пошуки нових форм і методів соціокультурної діяльності бібліотеки, особливу увагу приділено проведенню традиційного обласного книжкового фестивалю «БукФест» у Чернівцях, а також означено шляхи та перспективи удосконалення роботи бібліотеки з популяризації творчості видатних культурно-мистецьких постатей.

**Висновки** містять підсумок проведеного дослідження, оцінку його результатів відповідно до мети магістерської дипломної роботи та поставлених у вступі завдань.

## **РОЗДІЛ 1. РОЛЬ ТА МІСЦЕ РЕГІОНАЛЬНИХ БІБЛІОТЕК В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ УКРАЇНИ**

### **1.1. Регіональна бібліотека як суб'єкт культурної політики і модератор інформаційно-культурного простору**

Сучасний стан українського суспільства потребує докорінних змін у царині культури, йому потрібна оновлена культурна політика, яка сприятиме подоланню соціально-економічної кризи і забезпечить розвиток креативного потенціалу української нації.

Культурна політика повинна стати змістовною підґрунтям процесу реформування українського суспільства. До критеріїв успішності реформ слід віднести рівень культурних компетенцій громадян України та здатність ними опановувати сучасні культурні практики.

Культурна політика має базуватися на парадигмі діалогу як форми плюралістичної демократії, що ґрунтується на принципах паритетності взаємовідносин між регіонами, соціальними групами і громадськими об'єднаннями. Державні органи влади, органи місцевого самоврядування, політичні партії та структури громадянського суспільства повинні у своїй діяльності керуватися нормами права і культурними цінностями [2].

Згідно із Законом України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» «Бібліотека – це інформаційний, культурний, освітній заклад (установа, організація) або структурний підрозділ, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки» [28].

Якщо брати за основу ці три найважливіші, законодавчо зафіксовані функції бібліотек, державна політика в області бібліотек повинна складатися, як мінімум, з трьох основних компонентів – інформаційної, культурної та освітньої. Тобто бібліотеки повинні бути обов'язково і перш за все об'єктом

державної політики в галузі інформації (з урахуванням всіх її складових і аспектів), культури і освіти.

Загальнонаціональна бібліотечна політика в демократичній країні з децентралізованими владою, управлінням і фінансами можлива тільки за умов наявності високої поваги суспільства до бібліотек, розуміння всім суспільством тієї ролі, яку вони вже відіграють або можуть відігравати в розвитку всього суспільства, його економіки і культури, всіх його соціальних груп і структур [7, с. 27].

Політика, що ставить перед собою такі цілі, повинна мати величезні позитивні соціальні, економічні та політичні наслідки і буде вітатися суспільством і політичними елітами. Повинен бути налагоджений інформаційний обмін не тільки між центром і регіонами, а й безпосередньо між регіонами (книги, ЗМІ, електронна інформація, Інтернет). [32; 38].

Концепції ролі і місця бібліотеки як установи і соціокультурного інституту, осмислення її функцій, місії, напрямків роботи, принципів взаємодії з читачами і населенням в цілому – достатньо досліджена проблематика. Бібліотеки є об'єктом культурної політики з її вельми специфічними цілями, обмеженими фінансовими ресурсами і інструментарієм, це завдає їм великої шкоди. У політиці органів культури завдання нарощування інформаційних функцій бібліотек (що абсолютно необхідно для становлення громадянського, правового, інформаційного суспільства та ринкової економіки) завжди буде на передостанньому місці, оскільки для чисто культурної політики набагато важливіше інше – збереження культурної спадщини, пам'ятників історії і культури, музеї, живе мистецтво, фестивалі, свята і т.д. [21; 26].

Бібліотека – загальнодоступна установа, інформаційний, рекреаційний (призначений для відпочинку) і культурний центр, що сприяє розвитку культури і мистецтва, збереженню надбань нації та людства, забезпечує умови для освіти, навчання й відпочинку громадян, опікується проблемами писемності, сприяє економічному та соціальному добробуту населення. Бібліотеки забезпечують здійснення громадянами їхнього права на отримання

інформації. Це має особливе значення для розвитку демократичного громадянського суспільства, функціонування якого забезпечують освічені й поінформовані громадяни.

Регіональні бібліотеки в сучасних соціокультурних умовах мають низку проблем, до числа яких слід віднести:

1. Відставання у впровадженні інформаційних технологій: часткова автоматизація бібліотечних процесів, недостатнє використання інтернет-технологій в організації обслуговування читачів і віддалених користувачів, застарілий парк персональних комп'ютерів, відсутність необхідних спеціалізованих структурних підрозділів (наприклад, відділу із створення електронних ресурсів власної генерації) – перешкоджають ефективному і мобільному реагуванню бібліотеки на інформаційні потреби і запити сучасного покоління користувачів.

2. Проблеми стану фондів: недостатнє фінансування призводить до значного скорочення надходження нових видань, труднощів у збереженні, консервації та оцифрування фондів. Критичний стан сховищ, дефіцит площ, застаріле обладнання – стають серйозною перешкодою на шляху ефективного розвитку бібліотеки. Крім того, в умовах сучасної цифрової культури актуалізується необхідність збільшення кількості оцифрованих видань (в т. ч. і рідкісних документів), документів, перенесених на мікрофільми і т. п. Необхідність відповідності регіональної бібліотеки сучасним умовам розвитку інформаційної культури вимагає оновлення парку персональних комп'ютерів і закупівлю обладнання для впровадження нових технологій в бібліотечні процеси.

3. Зменшення частки кваліфікованих кадрів: збільшення відсотка працівників бібліотек пенсійного віку, незначний приплив молодих фахівців (що пов'язано з високою інтенсивністю бібліотечної праці, не престижністю професії, професійними вимогами, які ускладнюються за низького рівня оплати праці, соціальною незахищеністю) гостро ставлять завдання збереження спадкоємності між старим і новим поколінням фахівців, актуалізують потребу

професіоналізації бібліотечних кадрів, що відповідають вимогам часу і високим стандартам якості роботи в сучасних установах культури.

4. Виклики глобалізації: активний розвиток процесів глобалізації створює передумови втрати національної ідентичності та культурної самобутності. У зв'язку з цим посилюється відповідальність бібліотек за створення регіонального контенту в мережі Інтернет та формування ресурсів, що містять регіональну інформацію (а також, поширення її в формах, адекватних часу і особливостям сприйняття різних поколінь). Саме в умовах глобалізації бібліотека повинна активізувати інформаційну підтримку природно-ресурсного, культурно-історичного, соціально-економічного розвитку регіону, дослідницьку та просвітницьку діяльність в галузі краєзнавства, сприяти вихованню у мешканців почуття приналежності до своєї «малої Батьківщини», інтересу до її минулого, сьогодення та майбуття.

5. Ризики безповоротної втрати документального надбання регіону (документів, які належать до книжкових пам'яток): в музеях, бібліотеках і архівах кожного регіону, зазвичай, зберігаються книжкові пам'ятки світового, національного та регіонального значення. Часто вони потребують проведення термінових консерваційних і реставраційних робіт, що забезпечують збереження унікальних документів. Потрібне істотне збільшення обсягів фінансування на ці цілі, оскільки за реальних обсягів робота розтягнеться на десятиліття, протягом яких багато книжкових пам'яток можуть бути втрачені назавжди. Модернізація бібліотечного середовища передбачає удосконалення процесів обслуговування за рахунок зонування простору бібліотеки (виділення приміщень для спілкування, групової та індивідуальної роботи, для проведення масових заходів); сучасного дизайну приміщень бібліотеки, організації робочих місць читачів і персоналу відповідно до вимог ергономіки

Тільки усунення цих недоліків дозволить провести ефективну модернізацію всієї вертикалі – від підготовки кадрів, до отримання унікального бібліотечного продукту, затребуваного споживачами майбутнього.

Значущим пріоритетом в реалізації суб'єктно-модеруючої ролі бібліотеки є вдосконалення системи обслуговування читачів і модернізація бібліотечного середовища: створення сприятливого середовища для отримання нових знань, формування у населення потреб в читанні, реалізації можливостей культурного і професійного зростання, міжособистісної взаємодії і інтелектуально-творчого діалогу, вдосконалення форм залучення читачів (інтерактивна робота, виставкова діяльність, культурно-масові заходи бібліотеки, покликані сприяти просвіті та інтелектуалізації аудиторії).

Для реалізації суб'єктної ролі модератора бібліотека повинна відповідати таким позиціям:

- універсалізм: саме у бібліотеці представлена акумуляція всього просторово-часового досвіду існування людства (в його документальній фіксації);

- поліфункціональність: сучасність істотно трансформує умови функціонування бібліотек, що найяскравіше виявляється в розширенні місця їх впливу. Сьогодні ця установка проковує активну появу і закріплення за бібліотеками видів діяльності, безпосередньо не пов'язаних з їх традиційним призначенням і має на меті розширення «бібліотечної території» як місця різноманітних дозвіллевих дій, в тому числі, і некнижкового характеру, що дозволяє характеризувати бібліотеки як багатофункціональний культурний центр;

- пластичність і адаптивність: саме в бібліотеці найоперативніше здійснюється оновлення знань про світ, водночас, інформаційне різноманіття проходить крізь стадію модерації (своєрідна фільтрація): селекцію і каталогізацію;

- загальнодоступність: позначається в орієнтації бібліотеки на всі категорії населення (вікові, соціальні, професійні, престижні і інклюзивні);

- орієнтація на індивідуальну креативність і суспільний інтелект: у бібліотеці найефективніше втілюється ідея «культурних плацдармів» як майданчиків виникнення громадських ініціатив;

– максимальна налаштованість на активність і самоорганізацію аудиторії, оскільки бібліотеки в здебільшого (в порівнянні з іншими закладами культури) пов'язана з творчою активністю самої аудиторії;

– виражена установка на взаємодію: значущим чинником можна вважати те, що саме в бібліотеці надаються можливості безпосереднього спілкування (за умов збереження можливостей технічно-опосередкованої комунікації), існує прямий контакт між співробітниками і аудиторією, сформована своєрідна «культура участі»;

– найбільша орієнтація на партнерство: передбачає не просто відкритість роботи закладу, але й сам принцип визначення взаємодії, що реалізується в виході на значну мережу (зацікавлених в роботі з бібліотекою) соціальних структур, інституцій та установ.

Сукупність зазначених характеристик, органічно вбудованих в діяльність бібліотеки, дозволяє говорити про наявність об'єктивних підстав її розгляду не просто як установи, що виконує сервісні функції, але як суб'єкта культурної політики в сучасному житті.

На наш погляд, розуміння ролі бібліотеки як реального суб'єкта культурної політики, дозволяє говорити про бібліотеку як про суб'єкта-модератора.

Традиційно під модерацією розуміють: регулювання людської поведінки, цілеспрямований вплив партнерів що спілкуються на знання, переконання, думки, оцінки один одного для досягнення бажаного результату.

Стосовно реалізації ролі модератора бібліотекою (а, точніше, працівниками бібліотек що втілюють цю роль), можна говорити про різні типи професіограм бібліотечних працівників. Фахівці, які досліджували цю проблему виділяють такі типи бібліотекарів:

– «бібліотекар-наставник»: характеризується явно вираженою спрямованістю на спілкування, що проходить в форматі домінуючого впливу на читача;

– «бібліотекар-контролер»: відрізняється недовірою до читачів, вважає за краще домінуючі позиції під час взаємодії з ними;

– «бібліотекар-жалісник»: для цього типу властива виражена спрямованість на альтруїстичні і безконфліктні практики комунікації;

– «бібліотекар-«людина у футлярі»»: ухиляється від спілкування і уникає відкритої і безпосередньої комунікації;

– «бібліотекар-партнер»: відрізняється активною спрямованістю на співпрацю з читачами;

– «бібліотекар-оператор»: демонструє індиферентне ставлення до читачів і відсутність потреби у взаємодії з ними.

Отже, у сучасній соціокультурній ситуації сама ідея модерації отримує активне поширення. Працівникам бібліотек необхідно брати на себе функції модерації – регулюючого впливу на різнохарактерні культурні потоки. Важливою обставиною під час реалізації зазначеної суб'єктної ролі (культурного політика, модератора) стає кадровий (людський) ресурс – професійно-особистісний потенціал працівників бібліотек як реальних суб'єктів впливу.

Важливим напрямом розвитку є збереження кадрового ресурсу регіональних бібліотек, формування системи залучення та закріплення висококваліфікованих фахівців – зміна характеру і змісту праці, заснованого на використанні сучасних інформаційних технологій, зростаючі вимоги до якості обслуговування користувачів викликають об'єктивну необхідність постійної актуалізації знань і регулярного підвищення компетенції бібліотечних фахівців [30; 32].

Розуміння бібліотеки як центру модерації інтелектуально-креативного потенціалу регіону, базується на реалізації чотирьох пріоритетних стратегій:

1. Стратегія внутрішнього саморозвитку бібліотеки: безперервний процес професіоналізації управління, прояснення і узгодження головного функціоналу всіх структурних підрозділів регіональної бібліотеки, чітке усвідомлення



необхідних умов для реалізації своїх функцій, розробка методів оцінки діяльності на регіональному та національному рівнях.

2. Стратегія партнерської кооперації: інтеграція інтелектуальних і творчих ініціатив регіональних закладів вищої освіти, наукових співтовариств, громадських організацій, підприємств, компаній, науково-виробничих колективів і т.д. Партнерська кооперація передбачає введення спеціальних функцій із визначення і формування зовнішніх зв'язків бібліотеки під конкретні проекти і програми, удосконалення наявних схем кооперації, проектування та впровадження нових.

3. Стратегія управління інноваціями: розподіл наявних ресурсів бібліотеки в контексті актуальної ситуативної діяльності, розвиток на базі регіональної бібліотеки інституту експертів (як внутрішніх, так і зовнішніх), експертна оцінка процесів розробки і впровадження в регіоні інноваційних технологій, рекомендацій щодо подальшого розвитку інновацій або обґрунтування недоцільності їх впровадження.

4. Стратегія моніторингу змін: моніторинг позитивних змін, виявлення проблемних точок і «точок зростання», загальна націленість на логіку випереджаючого розвитку.

Стратегічною метою, стає зміцнення ролі бібліотеки як центру модерації, який стимулює інтелектуальну активність різних груп населення та акумулює інтелектуально-творчі ініціативи і проекти регіону. Аналіз можливостей бібліотеки в реалізації функції навігації в світі сучасної інформації дає підставу говорити про шість соціальних сегментів, безпосередньо зацікавлених в роботі бібліотеки: урядові організації; банківські структури; державні установи; фізичні особи; підприємства малого бізнесу; великі підприємства.

Реалізація такої стратегічної мети дозволить: 1) забезпечити вихід на новий рівень накопичення інформації; 2) сприяти системному впровадженню в суспільну практику сучасних інформаційних технологій і необхідних навичок пошуку, освоєння, оцінки та переробки документованого знання як фундаменту інтелектуального розвитку суспільства; 3) організувати і підтримувати

ефективний процес соціальної комунікації в частині генерації ідей і обміну ідеями в реальному і віртуальному просторах.

Фахівцями виділяються наступні види інновацій, властиві бібліотекам:

- інновації, які змінюють сервісні послуги;
- інновації, які змінюють технологічні процеси бібліотечної роботи;
- інновації, що впливають на структурні і організаційні аспекти (реорганізація наявних відділів або створення нових);
- управлінські інновації, що впливають на характер і традиції формування колективу.

Перш за все, мова йде про інформатизацію бібліотеки і створення власних інформаційних ресурсів («бібліотека нового покоління – частина цифрової економіки»): перехід на якісно новий рівень використання інформаційно-телекомунікаційних технологій, розгляд бібліотеки як єдиної, відкритою і доступною інформаційно-освітньої системи. Головною метою інформатизації є надання на якісно новому рівні доступу до фондів, розвиток нових форм обслуговування, заснованих на зверненні до електронного каталогу і використанні електронних документів. Актуалізація цього напрямку передбачає:

- завершення автоматизації бібліотечних процесів (процесів обслуговування, зокрема, книговидачі з головного книгосховища), системи управління трудовими ресурсами (впровадження системи електронного документообігу, реалізація можливості спрямування і отримання службових документів в електронному вигляді у «єдиному вікні»), системи управління і забезпечення безпеки та ін.;

- технологічну модернізацію порталів регіональних бібліотек і сервісів для віддалених користувачів, зокрема, персоналізацію бібліотечного веб-середовища (впровадження технології надання користувачеві персонально-орієнтованих бібліотечно-інформаційних ресурсів і послуг за допомогою Інтернету, наприклад, сервіси Особистого кабінету користувача, реєстрація віддаленого користувача з отриманням номера читацького квитка і ін.);

– впровадження полегшеного онлайн доступу до державних послуг (освіта, соціальне забезпечення, медичне обслуговування, податкові платежі та ін.) На базі Центру по роботі з електронними ресурсами регіональної бібліотеки;

– розвиток бібліотеки як Центру самообслуговування (сучасного сервісного центру) на базі впровадження апаратно-програмного комплексу для системи забезпечення технологічних процесів; створення автоматизованої системи обслуговування / самообслуговування (не вимагає спеціальних технічних знань і навичок роботи);

– розширення і зміцнення технічної складової (своєчасне оновлення апаратно-програмного комплексу, забезпечення високошвидкісними каналами зв'язку);

**Як висновок до підрозділу 1.1**, зазначимо, що врахування вищеназваних стратегічних пріоритетів розвитку бібліотеки як субєкта регіональної культурної політики забезпечить належну їй роль модератора в соціокультурному просторі регіону.

## **1.2. Трансформація діяльності бібліотеки в умовах цифровізації суспільства**

В інформаційну еру, в період переходу до суспільства знань відбувається трансформація бібліотек. Важливими складниками їх ресурсів стають електронні ресурси, зокрема ті, що доступні через світову мережу Інтернет. Сучасна публічна бібліотека покликана надавати громадянам доступ до Інтернету та інформаційних технологій, вчити їх ефективно використовувати.

Інформаційна революція і, як наслідок, виникнення інформаційного суспільства та його наступної фази – суспільства знань – починають кардинально змінювати життя людей та спосіб облаштування сучасного світу. Інформаційна революція дозволила накопичувати та передавати у будь-які

куточки світу величезні обсяги інформації з колосальними, непомітними для людини швидкостями та дуже низькими затратами.

У наш час з'явилися нові галузі знання, інформаційно-комунікативні технології і, нарешті, сталися революційні зміни в управлінні. Знання перетворилося на найважливіший фактор суспільного розвитку.

Тільки з розвитком демократичних процесів проголошенням свободи доступу і поширення інформації, зародженням ринку персональних комп'ютерів, інформаційних та телекомунікаційних технологій і, як наслідок, з початком становлення в Україні інформаційного суспільства в публічних бібліотеках стала нарощуватися і поступово виходити на передній план, а в деяких навіть і домінувати інформаційна функція, що відображено в Законі України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», де, як уже зазначалося, інформаційна функція бібліотек поставлена перед культурної та освітньої. Це відобразилося і в структурі органів управління бібліотечною справою [1-Закон..].

Створення власних інформаційних ресурсів в електронному вигляді, використання переваг інформаційних технологій усіма підрозділами бібліотеки, розробка положень і стандартів, єдиних для всіх обслуговуючих підрозділів (з урахуванням специфіки їх роботи), структурна реорганізація бібліотеки, створення спеціалізованих підрозділів (центру з розробки електронних інформаційних ресурсів, сектора оцифрування) виводить на якісно новий рівень поширення інформації, ефективно її використання [19; 21].

Бібліотеки все частіше стають активними гравцями на інформаційному ринку країни, не тільки об'єктами, але і суб'єктами інформаційної діяльності на національному, регіональному та місцевому рівнях. У низці регіонів, здебільшого завдяки наполегливим рекомендаціям Міністерства культури та інформаційної політики України, бібліотеки увійшли в прийняті там регіональні програми інформатизації [4; 5; 6].

Тим часом західне суспільство почало розглядати бібліотеки як інформаційні центри вже з кінця 1970-х рр., тобто з того часу, коли на Заході

цілком була усвідомлена фундаментальна роль інформації в житті людства, коли стало ясно, що грамотне використання інформаційних ресурсів багатократно підвищує ефективність використання всіх інших видів ресурсів (матеріальних, фінансових, енергетичних і т.д.).

Уже в середині 1970-х рр. на Заході, передусім у США, найважливіше завдання бібліотек почало формулюватися як забезпечення вільного і необмеженого доступу до інформації, який дає позитивні наслідки у вигляді повного технічного переозброєння, комп'ютеризації тощо. Тоді ж, на початку 1970-х рр. в США почали створюватися бібліотечні комп'ютерні мережі, бібліотечні он-лайн центри, такі, наприклад, як OCLC та RLIN. До кінця 1980-х рр. американські бібліотекарі вже визначали себе не як хранителів і пропагандистів книги, а як навігаторів в море інформації [17; 39].

На жаль, країни, що розвиваються, та країни з перехідною економікою, до яких належить і Україна, ще не повною мірою використовують усі переваги, які надає інформаційне суспільство.

Україна – держава з одним із найвищих у світі індексів освіченості (98 % писемного населення) і величезним потенціалом, залишається країною з низько-технологічною промисловістю та слабкорозвиненою інфраструктурою.

Цей фактор наводить на сумні роздуми, тому що саме в Україні ще в 1952 році створено третій у світі комп'ютер після США і Великобританії, саме тут сформовано всесвітньо відому школу в галузі кібернетики та обчислювальної техніки на чолі з академіками С. Лебедєвим і В. Глушковим. Напрями, що розроблені нею, а саме: штучний інтелект, теорія самоорганізації, системний аналіз, нові підходи до створення ЕОМ, характеризувалися як новий, якісний рубіж у світовій науці.

Відмінність інформаційного суспільства від суспільства не інформаційного полягає перш за все в тому, що інформація, інформаційні технології і послуги, сфери знань та їхні галузі – телекомунікації, телебачення, комп'ютерні науки і технології – розвиваються більш швидкими темпами та

починають домінувати в економіці, стають базовими, а їхній рівень значною мірою визначає рівень розвитку країни в цілому.

ЮНЕСКО практично першою у світі оголосила про початок створення інформаційного суспільства і запропонувала *Програму “Інформація для всіх”*. У ній фактично визначено стратегію руху до інформаційного суспільства як до першого етапу суспільства знань та окреслено п’ять основних напрямів. Зокрема, у забезпеченні п’ятого – “Інформаційні технології для освіти, науки і культури” – активну участь беруть бібліотеки і освітні заклади. Саме вони запроваджують нові знання у практику обслуговування і навчального процесу та надають широким верствам населення можливість використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Також в одному з важливих міжнародних документів – *маніфесті “Інформаційне суспільство в дії”* – підкреслено роль і завдання бібліотек у сприянні суспільному прогресу та переходу до інформаційного суспільства. В ньому окреслено ті головні напрями, на які націлені бібліотеки як форпости інформаційного суспільства, і визначено їхню провідну роль у:

- ✓ накопиченні та передаванні знань;
- ✓ забезпеченні прав людини на вільний доступ до інформації;
- ✓ подоланні цифрової і, як наслідок, інформаційної нерівності суспільства;
- ✓ розробці контенту і забезпеченні рівноправного доступу до нього;
- ✓ підвищення рівня грамотності у сфері інформаційно-комунікаційних технологій.

Бібліотеки входять в інформаційне суспільство і сприяють прискоренню перетворень суспільства в інформаційне – ось одна із головних тенденцій розвитку бібліотечної справи сьогодні.

Розвиток світових інформаційних комунікацій і інтеграція національних інформаційних ресурсів в єдиний глобальний інформаційний простір на основі Internet покладає на бібліотеку додаткові задачі по навігації національних і світових інформаційних ресурсів.

Ці функції бібліотека повинна реалізовувати нарівні з традиційними, родовими. Традиційна бібліотека, основною задачею якої є збереження документів, їх використання, не в змозі виконати перераховані вимоги. Для того, щоб відповідати вимогам, що пред'являються до бібліотеки сучасним суспільством, необхідно піддати її трансформації в сучасну інформаційну установу, бібліотека повинна стати відкритою.

Відкрита бібліотека - це бібліотека, яка, з одного боку, забезпечує своїм користувачам вільний доступ до національних і світових інформаційних ресурсів, з іншого боку, що надає свої ресурси до вільного використання віддаленим користувачам, тобто доступна через систему електронних комунікацій. Для здійснення подібної трансформації бібліотеці необхідно вирішити комплекси проблем організаційних і технологічних.

Перший передбачає рішення наступних задач:

- реорганізація системи управління бібліотекою;
- перебудова функціональної структури бібліотеки;
- перепідготовка і навчання кадрів в бібліотеці;
- навчання користувачів бібліотеки;
- встановлення відносин з іноземними і національними партнерами;
- вивчення світового інформаційного простору з метою розшуку і, по можливості, придбання найбільш цінних інформаційних ресурсів;
- зміна принципів комплектування колекції документів, ведення довідково-інформаційної роботи, обслуговування користувачів та інші.

При рішенні комплексу технологічних проблем необхідно вирішити наступні питання:

- автоматизувати процеси всередині бібліотеки;
- забезпечити доступність інформаційних ресурсів бібліотеки через автоматизовану систему (АС);
- підключити АС бібліотеки до глобальної системи комп'ютерних комунікацій Internet;

- забезпечити доступність інформаційних ресурсів бібліотеки для віддалених користувачів.

Перший комплекс проблем вирішується в індивідуальному порядку з урахуванням умов і можливостей конкретної бібліотеки і підходів до його рішення може бути дуже багато. Крім того, рішення цих задач не спричиняє за собою великих матеріальних витрат, що саме по собі важливе.

Світ сьогодні вступив в нову фазу свого розвитку – стадію побудови інформаційного суспільства. Відбувається комп'ютеризація всіх видів людської діяльності, формування інтегральних систем і мереж, покликаних забезпечити кожному індивідууму доступу до всього багатства інформаційних ресурсів суспільства.

Та все ж в несприятливих фінансово-економічних умовах бібліотеки України наполегливо запроваджують новітню комп'ютерну технологію, щоб забезпечити об'єктивно зростаючі потреби суспільства в інформації і стати, як їм і належить, інформаційною основою національної економіки, державного управління, процесів демократизації суспільства, не втрачаючи при цьому функції зберігання історичної і культурної спадщини, інтелектуального потенціалу та історичного досвіду.

Підсумовуючи питання щодо готовності діяти та виконувати поставлені завдання в умовах трансформації суспільства, слід зазначити наступне - сьогодні спектр інформаційних послуг і продуктів, які бібліотеки пропонують населенню розширюється. Все більше уваги приділяється створенню фактографічних баз даних із соціальних, правових, економічних питань, проблем місцевого самоврядування, підприємницької діяльності, соціокультурного розвитку регіонів, краєзнавства. У практику роботи бібліотек поступово впроваджуються аналітичні методи перероблення інформації – готується інформаційні дайджести, аналітичні добірки, які створюються на основі текстових фрагментів документів. Бібліографічна інформація поступово стає допоміжним засобом так званого “внутрішнього” використання або інструментом орієнтації у мережевих ресурсах, але не є кінцевим результатом



інформаційного обслуговування, в якому все більшого значення набувають саме аналітичні та повнотекстові матеріали.

Електронні технології дозволяють реалізувати комплексний підхід до вирішення інформаційних завдань. Користувач може отримати повний комплект різноманітних інформаційних матеріалів, у тому числі й інтернет-ресурси, а також консалтингові послуги.

Бібліотеки сьогодні усвідомили свою роль навігаторів у безмежному масиві інформації, що вигідно відрізняє їх від інших комунікативних суспільних структур. А головне те, що наразі у свідомості бібліотекарів ідея доступу до інформації перевалює над ідеєю володіння нею.

Сьогодні в бібліотеках України продовжується робота зі створення і надання користувачам вторинних інформаційних ресурсів – електронних каталогів та тематичних бібліографічних БД.

Виконуючи свою головну місію, що полягає у збиранні, зберіганні, виробництві, розповсюдженні та використанні загальнодоступної інформації, бібліотеки об'єктивно сприяють її перетворенню в цінний національний ресурс, від якого залежить сталий розвиток суспільства. За висновками експертів, роль бібліотек у збереженні національних інформаційних ресурсів і забезпеченні загального доступу до них із використанням Інтернет-технологій буде постійно зростати.

Сьогодні спектр інформаційних послуг і продуктів, які бібліотеки пропонують населенню розширюється. Все більше уваги приділяється створенню фактографічних баз даних із соціальних, правових, економічних питань, проблем місцевого самоврядування, підприємницької діяльності, соціокультурного розвитку регіонів, краєзнавства. У практику роботи бібліотек поступово впроваджуються аналітичні методи перероблення інформації – готується інформаційні дайджести, аналітичні добірки, які створюються на основі текстових фрагментів документів. Бібліографічна інформація поступово стає допоміжним засобом так званого “внутрішнього” використання або інструментом орієнтації у мережевих ресурсах, але не є кінцевим результатом

інформаційного обслуговування, в якому все більшого значення набувають саме аналітичні та повнотекстові матеріали [10].

Бібліотеки сьогодні усвідомили свою роль навігаторів у безмежному масиві інформації, що вигідно відрізняє їх від інших комунікативних суспільних структур. Однак кваліфіковане виконання посередницьких функцій, якісне надання консалтингових послуг вимагає не тільки знання інформаційного ринку, але й уміння оцінювати якість інформаційних продукцій та послуг, робити правильний вибір з метою надання користувачеві достовірної й надійної інформації.

Таким чином, інформаційна функція бібліотек пов'язана не тільки із забезпеченням універсального доступу до інформаційних ресурсів, але набуває ресурсної-оцінювального характеру. Формула реалізації інформаційної функції бібліотеки в сучасних умовах, котра складається з оцінювання інформаційних ресурсів та доступу до них, лежить в основі інноваційних перетворень щодо змісту, організації, технології, форм і методів інформаційної діяльності цих установ і, головне, позначається на кінцевому результаті який можуть оцінити користувачі.

Завдяки стрімкому розвитку інформаційно-комунікативних технологій у всіх сферах нашого життя значно збагатилися також інші функції бібліотеки: соціальна, меморіальна, комунікативна, кумулятивна.

Нового значення набуває друга базова функції бібліотек – меморіальна, яка пов'язана зі збиранням і збереженням інформації на різноманітних носіях. Будь-яка бібліотека – від сільської до національної – виступає локальним хранителем пам'яті людства. У цьому і полягає її головна роль у загальнокультурному поступі.

Бібліотеки беруть активну участь у процесах ретрансляції культури, тобто передачі колективної пам'яті від людини до людини, від покоління до покоління. Це зближує їх зі сферою освіти. В інформаційному суспільстві освіта розвивається перманентно і забезпечує можливість отримання нових

знань усім бажаючим лише із залученням інформаційних ресурсів книгозбірень.

Саме тому набуває значущості ретранслююча (освітня) функція бібліотек, що зумовлюється посиленням їхньої ролі у системі безперервної освіти.

Вищеназвані функції бібліотек – меморіальна і ретранслююча – найбільш повно реалізуються у краєзнавчій роботі, яка останнім часом отримала новий імпульс для свого розвитку за рахунок історико-дослідницького спрямування бібліотечного краєзнавства.

Крім того, бібліотеки поступово стають системною складовою соціокультурної інфраструктури регіону, формуючи навколо себе особливе культурне й інформаційно-комунікативне середовище. При цьому значну увагу вони приділяють як національній культурі, так і формуванню культури міжнаціональних відносин.

Основним пріоритетом у стратегії розвитку бібліотек стала розробка і затвердження Державної програми «Електронна бібліотека». Вона включає по суті традиційні завдання, типові для усього світу: створення центру корпоративної каталогізації, формування баз даних національної бібліографії України; максимально повне забезпечення доступу користувачів до інформаційних ресурсів тощо.

Безумовно, у сучасних умовах темпи просування бібліотек нашої держави у світове інформаційне суспільство бажають бути кращими. Але практично в усіх бібліотеках загальнодержавного і регіонального рівня відбуваються певні зрушення: збільшується кількість користувачів Інтернет, поліпшуються умови їх роботи; при бібліотеках створюються Інтернет-класи; зростає кількість звернень до існуючих Web-сторінок, що належать окремим бібліотекам.

Але існує багато проблем, розв'язання яких вимагає тривалого часу, державної підтримки та додаткових зусиль фахівців з бібліотек різних систем і відомств. Найгостріша з них - проблема лінгвістичного забезпечення. Адже, без вирішення цієї проблеми неможливо організувати пошук інформації у

електронних потоках як на національному, так і на регіональному рівнях, тим більше - увійти у глобальні світові мережі.

Проблема створення нормативних файлів є надзвичайно актуальною для бібліотек України, оскільки по суті розробки здійснюються різними бібліотеками самостійно, а при застосуванні існуючих в світі словників предметних рубрик виникає ряд проблем через термінологічну неузгодженість. Тому в Україні проходить активний пошук шляхів створення національного файлу предметних рубрик, який би відповідав загальним принципам предметизації, прийнятим у світі.

Цю роботу ведуть Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського та Національна бібліотека імені Ярослава Мудрого, дотримуючись основоположних функцій словника: комунікативної, енциклопедичної та прототипної. Саме остання - прототипна функція дозволить будь-якій бібліотеці України використовувати словник для створення власного файлу предметних рубрик, що при корпоративній каталогізації забезпечить уніфікацію предметного пошуку.

Отже, інформаційне суспільство пред'являє до бібліотеки, як інформаційного інституту нові вимоги, не властиві традиційним бібліотекам:

- забезпечення вільного доступу до національних і світових інформаційних ресурсів на рівні повторної інформації;
- організація гарантованої доставки першоджерел з національних, зарубіжних, міжнародних інформаційних центрів;
- забезпечення доступу до найбільш цінних профільних БД різних видів;
- забезпечення доступу до міжнародних інформаційних систем;
- забезпечення віддаленого доступу до інформаційних ресурсів бібліотеки і доставка копії або оригіналів першоджерел з фонду бібліотеки;
- надання кваліфікованої допомоги з розшуку і отримання інформації в світовому інформаційному просторі.

У процесі розвитку суспільного життя, перш за все на рівні регіонів, які отримали інший статус і більшу самостійність (після прийняття Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”), створено нові умови діяльності бібліотек. Публічні книгозбірні стали комунальною власністю.

Рух української спільноти до суспільства знань неможливий без розгалуженої і ефективно працюючої мережі бібліотек та бібліотеки електронної, тобто, що має електронний фонд, електронний каталог, електронну матеріально-технічну базу, але як і раніше реального бібліотекаря і користувача. У ній зберігається традиційний фонд, причому він буде поповнюватися доти, поки в світі не припиниться книговидання (поки спостерігається тенденція до його зростання, а не скорочення). Загальна політика формування фонду при цьому доповнюється вимогою комфортності: один і той же документ один читач хоче мати в друкарському, а інший в електронному вигляді, третьому потрібна власна ксерокопія; бібліотека, в свою чергу, прагне до оптимального задоволення запиту не тільки на зміст, але і на форму документа. У цілому ж бібліотечне фондоведення лише модернізується, але його принципи і закони продовжують діяти у всьому об’ємі [5; 6].

У публікаціях дослідників розвитку ринку праці професію бібліотекаря (поряд з іншими професіями) часто зараховують до категорії застарілих і таких, що мають тенденції до зникнення [1]. Головна причина цього старіння пов’язується з тотальним оцифровуванням бібліотек, що забезпечить можливість доступу до будь-якої інформації в будь-якій точці світу.

Водночас, роботодавці відзначають навички, які найважливіші для працівників бібліотек майбутнього:

- вільне володіння англійською та знання другої мови, розуміння національного і культурного контексту країн-партнерів, розуміння специфіки роботи галузі в інших країнах;
- навички міжгалузевої комунікації (розуміння технологій, процесів і ринкової ситуації в різних суміжних і несуміжних галузях);

- клієнтоорієнтованість (орієнтованість на потреби користувача), вміння працювати з запитамі споживача;
- вміння управляти проєктами і процесами;
- робота в режимі високої невизначеності і швидкої зміни умов завдань (вміння оперативно вирішувати питання, реагувати на зміну умов роботи, розподіляти ресурси і управляти своїм часом);
- здатність до художньої творчості, наявність розвиненого естетичного смаку;
- програмування ІТ-рішень (управління складними автоматизованими комплексами, робота зі штучним інтелектом);
- вміння працювати з колективами, групами та окремими людьми; системне мислення (вміння визначати складні системи і працювати з ними);
- бережливе виробництво, управління виробничим процесом, засноване на постійному прагненні до усунення всіх видів втрат, що передбачає залучення до процесу оптимізації бізнесу кожного співробітника і максимальну орієнтацію на споживача;
- екологічне мислення.

Якщо осмислити майбутнє бібліотек в цифровому суспільстві можна дійти до думки щодо їх виходу на принципово нові напрями діяльності:

1. Реалізація вільного обміну ідеями між наявними в суспільстві верствами і групами, який націлено на вирішення нагальних проблем.
2. Надання простору для реалізації творчих ініціатив та вирішення повсякденних завдань аудиторії користувачів.
3. Складання освітніх (просвітницьких) програм, спрямованих на адаптацію громадян до інноваційних розробок, що постійно змінюються.
4. Забезпечення доступу до інформації, що знаходиться в платному доступі.

Сьогодні у зв'язку із входженням суспільства в цифрову еру, коли документальний ресурс і відповідний науково-довідковий апарат активно інтегруються як в український інформаційний простір, так й у світову мережу

активно формується середовище об'єктів цифрової цивілізації, що створили світ віртуальної реальності, яка має безмежні можливості доступу та використання. Цьому активно сприяють електронні бібліотеки, цифрові архіви, електронні засоби масової інформації тощо.

Провідні національні бібліотеки України активно створюють цифрові проекти, які є цінним архівом і ресурсом, що забезпечує інформаційними джерелами науку, освіту та культуру.

Розвиток бібліотек у мережевому середовищі передбачає розширення доступу до контенту, просування його в те середовище, де знаходиться користувач. Ця парадигма відображає сучасний погляд на зміну ролі бібліотеки як соціального та культурного інституту.

Такі реалії сучасного цифрового світу уможливили реалізацію ідеї створення колективом Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського інтегрованого ресурсу «Електронна Україніка» – зведеного бібліографічного та цифрового ресурсу всієї документальної спадщини України з організацією доступу до науково-довідкових, бібліографічних і текстових ресурсів, репрезентації оригіналів документів у цифровому форматі з широкими можливостями представлення на сайтах бібліотек та архівів, наукових установ у глобальній світовій мережі.

Накопичений досвід формування ресурсу рукописної та книжкової спадщини України дав змогу НБУВ виокремити й розвивати проєкт «Книжкові пам'ятки України» та пов'язати його з реалізацією завдань формування Державного реєстру національного культурного надбання. База даних проєкту «Книжкові пам'ятки України» спрямована на науково-бібліографічну реєстрацію пам'яток і є доступною на порталі НБУВ у тематичному блоці «Історико-культурні ресурси». Органічним доповненням є Цифрова бібліотека історико-культурної спадщини, яка містить унікальні пам'ятки з фондів НБУВ, що полегшує завдання ідентифікації та атрибуції книжкових пам'яток для регіональних бібліотек України.

У Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого створений інтегрований ресурс електронної бібліотеки «Культура України». В його основу покладено інтегровану модель, яка означає, що в єдиному технологічному середовищі учасники проєкту об'єднують свої ресурси шляхом надання повних текстів оцифрованих видань відповідно до профілю комплектування, визначених форматів, технічних та уніфікованих вимог до контенту. До складу електронної бібліотеки входять ресурси, що фізично зберігаються у фондах бібліотек, музеїв та інших закладів культури й ті, що надали автори за договором на право використання об'єкта авторських прав. Електронна бібліотека «Культура України» органічно входить до системи електронних ресурсів бібліотеки й пов'язана з електронним каталогом, за допомогою якого можна перейти до ресурсів електронної бібліотеки. Вона є складовою частиною Зведеного каталогу оцифрованих видань – інтегрованого інформаційного ресурсу, що містить інформацію про цифровий контент, вироблений публічними бібліотеками України. Створення Зведеного каталогу оцифрованих видань дало змогу об'єднати інформацію про всі наявні в публічних бібліотеках переведені в цифрову форму видання. Цей каталог має загальнонаціональний статус з вільним доступом [9].

Отже, як **висновок з підрозділу 1.2** можемо зазначити, що вміння оперативно знаходити й опрацьовувати потрібну інформацію через бібліотечно-інформаційні установи, загальнодержавні служби науково-технічної інформації з використанням сучасних інформаційних технологій є досить важливим і відповідальним в діяльності сучасних бібліотек. Ефективність і швидкість пошуку наукової інформації з безмежними можливостями доступу та використання забезпечує глобальна світова мережа «Інтернет» та активне формування середовища об'єктів цифрової цивілізації, насамперед електронних бібліотек та цифрових архівів. В цій ситуації мова йде про мобільне реагування бібліотек на мінливі реалії часу, про самоадаптацію до майбутнього.

Досвід створення цих електронних бібліотек, формування і використання їх інформаційних ресурсів сприяє окресленню єдиного інформаційного



простору та наближає Україну до формування загальнодержавного цифрового культурологічного консолідованого ресурсу, аналогічного тим, які підтримуються і функціонують у багатьох країнах світу як пріоритет державної культурної політики.

### **Висновки до першого розділу**

У результаті здійсненого в першому розділі аналізу можемо зробити такі **висновки:**

1. На сьогодні регіональні бібліотеки є центрами культурного просвітництва, де організовуються серйозні культурно-просвітницькі акції за участю вчених, політиків, педагогів, письменників, бібліофілів, де надаються інформаційні послуги в правовій, екологічній, споживчій та інших сферах, де використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні технології, створюється власний краєзнавчий контент, що відтворює місцеву історію, де створені умови для спілкування, де працюють висококваліфіковані фахівці.

2. Майбутнє бібліотек пов'язано з процесами об'єднання ресурсів. Користувачі муніципальних бібліотек у режимі онлайн повинні отримувати доступ до об'єднаного інформаційного ресурсу, що містить весь масив інформації про регіон.

3. У зв'язку із входженням суспільства в цифрову еру, коли документальний ресурс і відповідний науково-довідковий апарат активно інтегруються як в український інформаційний простір, так й у світову мережу активно формується середовище об'єктів цифрової цивілізації, що створили світ віртуальної реальності, яка має безмежні можливості доступу та використання. Цьому активно сприяють електронні бібліотеки, цифрові архіви, електронні засоби масової інформації тощо.

## **РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМЕНІ МИХАЙЛА ІВАСЮКА З ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ТВОРЧОСТІ ВИДАТНИХ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ПОСТАТЕЙ**

### **2.1. Чернівецька обласна універсальна наукової бібліотека імені Михайла Івасюка в пошуках нових форм і методів соціокультурної діяльності.**

Чернівецькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Михайла Івасюка виповнилося більше 80 років. Постанова Чернівецького повітового виконавчого комітету «Про впорядкування бібліотек учбових закладів та громадських установ по м. Чернівці і Чернівецькому повіту» від 15 серпня 1940 року зобов'язувала тодішніх директорів шкіл і керівників громадських організацій міста провести повний переоблік і інвентаризацію книжкового фонду та зареєструвати бібліотеки у бібліотечному секторі Повітового відділу народної освіти [12].

Про факт відкриття бібліотеки підтвердила публікація за 8 вересня 1940 року, на шпальтах газети «Радянська Буковина» під назвою «Створення обласної бібліотеки» (на жаль сама газета в ДАЧО не збереглася), зате інші архівні документи, хоча і скупо, але повідомляють про той факт, що у серпні 1940 р. велися активні пошуки приміщення для розміщення обласної бібліотеки. До того ж переважна більшість тодішньої передової інтелігенції та громадськості міста були схильні до того, щоб розмістити бібліотеку саме в центрі міста на одній із привілейованих вулиць (Панська, 19), а саме приміщення бібліотеки повинно було стати не лише прикрасою міста, але і центром відпочинку і дозвілля мешканців краю.

Вірогідно, що громадська думка жителів міста того часу була досить вагомою і знайшла підтримку та схвальне рішення з боку міської влади. Доказом цього є витяг з архівного протоколу № 13 від 09.09.1940 р. «Про

виділення приміщення для організацій і установ міста», з якого дізнаємося, що бібліотеці було виділено приміщення з п'яти кімнат та великої зали за вище згаданою адресою [12].

Вже тоді бібліотека володіла 30-ти тисячною кількістю видань, якими користувалися 4 тис. відвідувачів, започаткували свою роботу три основних відділи: абонемент, читальня, комплектування і обробка літератури. У цьому ж 1940 році на посаду директора був призначений Федір Микитович Дудко, подальше життя і діяльність якого впродовж тридцяти років були пов'язані з розбудовою обласної бібліотеки.

Період успішно розпочатої роботи обласної книгозбірні був перерваний війною, відтак тимчасовою окупацією міста Чернівці німецько-румунськими військами. Це вже дещо пізніше, у 1944 році, зразу після визволення міста обласна бібліотека відновить свою роботу і стане підвідомчою відділу культурно-освітніх установ при облвиконкомі.

28 квітня 1944 року часопис «Радянська Буковина» знову інформує жителів міста про те, що силами працівників бібліотеки завезено 80 тис. примірників книг українською, російською, французькою, англійською, польською й іншими мовами, та запевняє, що вже до 1 травня бібліотека відкриє двері для своїх відвідувачів.

Пізніше, у перші травневі дні 1945 року, на адресу обласної бібліотеки знову надходить благодійний вантаж: 2 потяги літератури українською і російською мовами з провідних бібліотек Харкова, Новосибірська, Горького, Києва, Москви для наповнення фондів обласної бібліотеки та бібліотек області.

У післявоєнні роки зростає фаховий потенціал дипломованих фахівців обласної бібліотеки за рахунок випускників Харківського бібліотечного інституту (Г.Юхименко, Т.Зайцева, Л.Мохова), фахівців Чернівецького культурно-освітнього училища бібліотечного відділення (Гінзбург Р.Г., Довжинська В.В., Ярошенко І.І., Кожем'якіна С.І., Хоменко Л.В. та ін.) [12].

З роками обласна бібліотека набувала досвіду, нового змісту і функціонального призначення в житті краю. Так, зі створенням у 1946 році

методичного кабінету книгозбірня набула функцій обласного методичного центру для бібліотек області. Згодом, в 1949 році розпочав свою діяльність бібліографічний відділ, який на той час виконував функції обласного краєзнавчого депозитарію.

У 50-60 роках помітно змінюється творче обличчя бібліотеки, удосконалюються її форми і методи роботи. Додали авторитету обласній книгозбірні своєю працею працівники: В.М. Коваленко, Н.С. Подгурська, С.М. Ніщенко, В.М. Погуть, Т.С. Шабельман, Ф.С. Веселов, А.М. Редько, Л.Д. Сікорська та ін. На той час послугами обласної книгозбірні скористалося 17,3 тис. користувачів, яким було видано понад 50,4 тис. прим. книг [12].

Впродовж 1971-1973 рр. обласну книгозбірню очолює Калиниченко Володимир Федорович. У 1973 році бібліотека одержує статус державної обласної наукової бібліотеки, а на посаду директора призначається Ярошенко Іван Іванович. На той час серед інших напрямків діяльності обласної державної наукової бібліотеки значно вирізняється науково-дослідна та видавнича діяльність: підготовка та розповсюдження бібліографічних покажчиків, методично-бібліографічних матеріалів, різноманітних інформаційних та довідкових видань. Починаючи з 1973 року обласна книгозбірня започатковує видання щорічника «Буковина» (краєзнавчого бібліографічного покажчика літератури про Чернівецьку область за ...рік), який привертає увагу не лише бібліотечних працівників але і науковців, письменників, журналістів, краєзнавців, викладачів середніх спеціальних і вищих учбових закладів і ін.

У 1984 році, у відповідності до наказу Міністерства культури УРСР №1004 від 09.02.1983 р. «Про затвердження типового статуту і примірної структури державних обласних універсальних наукових бібліотек» обласним управлінням культури затверджується «Статут і структура Чернівецької державної універсальної наукової бібліотеки», який чітко визначив основні напрямки її діяльності. Згідно нової структури в обласній державній науковій бібліотеці на той час функціонувало 12 відділів і 6 секторів.

Демократичні зміни та об'єктивні процеси, що відбувалися у 1990-х роках не могли не вплинути на зміст і діяльність бібліотечної галузі. Обласна бібліотека займає одне з провідних місць у справі піднесення національної культури, розвитку української мови, зміцненні духовних традицій рідного краю. Поглиблення і активізація інтересу користувачів до історії, філософії, економіки, культури і релігії призвели до зміни характеру запитів різних категорій користувачів обласної книгозбірні.

В цих роках зароджуються та формуються передумови до роботи обласної наукової бібліотеки в умовах ринкових відносин, впроваджується в практику роботи книгозбірні «Бригадний підряд», надаються додаткові платні бібліотечні послуги. У 1990-х роках, внаслідок реорганізації бібліотечної мережі області до складу обласної книгозбірні була включена обласна бібліотека для юнацтва на правах філіалу обслуговування юнацтва.

У 1995 році колектив працівників обласної універсальної наукової бібліотеки очолила Іваницька Антоніна Семенівна. В цей період обласна наукова бібліотека бере активну участь у конкурсних проектах, змінюються бібліотечні технології, способи формування і розповсюдження інформаційних ресурсів та форм обслуговування користувачів. У 1998 році Міжнародним фондом Відродження було підтримано проект «Створення єдиної системи автоматизації бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів в Чернівецькій ОУНБ».

В рамках цього проекту було створено новий відділ інформаційних технологій (ВІТ), завдяки якому здійснено перехід на якісно новий рівень інформаційного забезпечення користувачів та трансформування їх у сучасний культурно-інформаційний простір.

З 1998 року рішенням Кабінету Міністрів України від 08.06.98 № 843 Чернівецькій обласній універсальній науковій бібліотеці присвоєне ім'я Михайла Григоровича Івасюка.

Не буде перебільшенням сказати, що початок нового століття для книгозбірні Буковини позначений зростанням її позитивного іміджу. Помітну

роль в діяльності бібліотеки відіграє друкована рекламна продукція. До інформації мешканців міста та краю про діяльність бібліотеки активно долучаються місцеві мас-медіа, висвітлюючи роботу бібліотеки. На сайті бібліотеки регулярно подається інформація про заходи, акції, події і факти, що відбуваються у обласній науковій бібліотеці, готується «Хроніка культурно-мистецького життя Чернівецької області» та бібліотеки.

У 2001 р. завдяки гранту «Інтернет для читачів публічних бібліотек» (LEAP)» створено Інтернет-центр, який оснащений сучасною комп'ютерною технікою, досконалими серверами. З січня 2002 року користувачі ОУНБ отримали доступ до мережі Інтернет. Крім того, доступ до Інтернету дав можливість у 2004 році створити Web-сайт ЧОУНБ, на якому розміщені власні електронні ресурси, що послужило першим кроком до створення віртуального образу книгозбірні Буковини.

У партнерстві з товариством «Український народний Дім у Чернівцях» взято участь в проекті «Розвиток мережі регіональних ЦЄІ на базі ОУНБ». В результаті чого з вересня 2006 р. у відділі обслуговування започатковує свою роботу Центр Європейської інформації «Буковина – Європа».

Спільно з Повітовою бібліотекою ім. І. Сбієру Сучавського повіту (Румунія) ОУНБ взяла участь у проекті ЄС «Спільна програма дій Румунія-Україна-Молдова» 2007-2013 роки з пріоритету популяризації діяльності «Люди до людей».

Обласна наукова бібліотека поступово перетворюється на центр систематизації інформації, виникає потреба в створенні електронних баз даних. Використовуючи можливості сучасних технологій і стандартів обласна наукова бібліотека впроваджує автоматизовану бібліотечно-інформаційну програму «IRBIS», яка в подальшій роботі стає основною ланкою, що акумулює і систематизує бібліотечну інформацію, дає можливість роботи як в локальних обчислювальних мережах так і в корпоративних бібліотечних технологіях і системах. На базі нових технологій починають формуватися електронні каталоги, картотеки та тематичні бази даних галузевих підрозділів бібліотеки,

основним призначенням яких стає інформаційне та довідково-бібліографічне обслуговування користувачів інформації.

Паралельно з електронними базами даних продовжується ведення традиційних карткових баз даних (БД). В даний час усі галузеві підрозділи працюють над введенням масиву ретроспективного та поточного аналітичного розпису, зокрема краєзнавчого характеру. Дальшого поширення набуває корпоративна форма каталогізації.

Так, з 2003 року обласна наукова бібліотека бере участь в наповненні Центрального Українського корпоративного каталогу (ЦУКК), створює «Електронний каталог «Буковина», який ведеться з 2004 року спільно з науковою бібліотекою ЧНУ ім. Ю.Федьковича (51,9 тис. записів), Генеральний каталог (35,1 тис. записів), ЕК «Періодика» (98,7 тис. записів), ЕБД «Буковина», ЕБД «Чернівцям-600», ЕБД «Книги Буковини» та ін.

Зі створенням відділу документів краєзнавчої бібліографії (2007) видавнича краєзнавча діяльність обласної наукової бібліотеки суттєво змінюється, розширюється не лише діапазон видань, але і відпрацьовується можливість застосування комп'ютерних технологій, видання завойовують визнання не лише серед користувачів, але і в науковому середовищі.

Чернівецька ОУНБ надає свій внесок у взаємозбагачення етнокультур краю, працюючи в рамках реалізації обласної Програми підтримки і розвитку культури національних меншин.

Показовим прикладом творчої співпраці бібліотеки з національно-культурними товариствами та об'єднаннями національних громад, місцевими органами влади є те, що переважна більшість літературно-мистецьких акцій, які відбувалися на теренах Буковини не обходилися без участі в них обласної наукової бібліотеки. Завдяки співпраці головна книгозбірня в такий спосіб знаходить шляхи поповнення бібліотечних ресурсів новими документами (щороку понад 17 тис. прим.).

Бібліотека щорічно отримує безкоштовний обов'язковий примірник книг з числа видань, що видаються за сприяння ОДА, обласної та міської ради (12

тис. прим.), видавництв Буковини – (1,5 тис. прим.), 1,2 тис. примірників подаровано авторами, 500 прим. книг надійшло від національно-культурних товариств, громадських організацій, установ.

Державні джерела комплектування складають нові надходження книг з Українського інституту книги, Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого, Національної бібліотеки ім. І.Вернадського, які доповнюються дарчими надходженнями від Сучавської повітової бібліотеки Румунії, бібліотеки благодійного єврейського товариства «Хесед-Шушана», приватних осіб м. Чернівці та інших міст України, Канади, Англії, Німеччини, США, Австралії.

У 2022 р. на баланс бібліотеки було передано нерухоме та рухоме майна з балансу Комунального некомерційного підприємства "Чернівецький обласний інформаційно-аналітичний центр медичної статистики Чернівецької обласної ради», в тому числі і бібліотечні фонди обласної медичної бібліотеки.

У зв'язку з цим, значно зросли документально-інформаційні ресурси, які на 01.01. 2023 р. складають 704,3 тис. пр. У 2022р. надійшло 2122 пр. друкованої продукції, з них 1074 пр. подаровано. До Міжнародного дня дарування книг колективом бібліотеки проведено акцію «Book Giving Day», учасники якої подарували більше 250 книжок. З липня 2022року оголошено акцію «Бібліотека українського воїна» та запрошено всіх небайдужих до збору сучасних україномовних книг для наших воїнів. Книги передаються у шпиталі де перебувають на лікуванні воїни ЗСУ. Активно працює колектив над очищенням фондів відповідно до Рекомендацій Міністерства культури та інформаційної політики України щодо актуалізації бібліотечних фондів у зв'язку зі збройною агресією російської федерації проти України та вилучено - 96,1тис. пр.

З метою повноцінного забезпечення запитів користувачів бібліотека надає віддалений доступ до передплачених електронних ресурсів eLibraryUSA. eLibraryUSA – це велика електронна бібліотека, що включає в себе електронні бази різної тематики з повними текстами статей з газет та журналів.



Застосовуючи Google-форми проводяться онлайн-консультації для тих, хто бажає навчитися користуватися цією бібліотекою.

Важливою складовою фондів бібліотеки є ядро цінних та рідкісних видань, що складає – 11,4 тис. прим., з них більше третини – раритетні унікальні видання в кількості – 3,7 тис. одиниць зберігання, дороговартісні ілюстровані альбоми, наукові і художні видання, дві колекції видань англійською мовою «The Millenium Library» - 249 прим., отриманих в дарунок за проектом «Бібліотека тисячоліття від Британської Ради в Україні» та «Encyclopedia Americana» від Посольства США в Україні.

Велику цінність складає література 1863–1869 років видання з Хотинської повітової бібліотеки, колекції книг з приватних бібліотек доктора філологічних наук ЧДУ Івана Співака та професора Миколи Фатова, колекція нот з примітками Михайла Івасюка з бібліотеки родини Івасюків, бібліотеки науковців: історика Олександра Масана, професора Петра Рихла, особиста бібліотека (6 тис. прим.) літературознавця, краєзнавця, публіциста Олекси Романця та ін.

Інтелектуальне дозвілля користувачам бібліотеки забезпечують 5 читацьких клуби за інтересами: «ПеРепрочитання», «Дебют читання», «Ми - Буковинці», філософський та астрологічний клуби.

З часу активного впровадження інформаційних технологій в бібліотеці створюються центри інформації:

2001 р. – відкрився Інтернет-центр;

2004 р. – при редакційно-видавничому відділі створено регіональний інформаційний центр та портал «Буковина»;

2006 р. – при відділі обслуговування організовано Центр Європейської інформації «Буковина-Європа» в партнерстві з Товариством «Український Народний Дім в Чернівцях»;

2006 р. – при відділі літератури і інформації іноземними мовами функціонує інформаційно–ресурсний Центр «Вікно в Америку» та англomовний клуб «Universum»;

2009 р. – на базі філії обслуговування юнацтва організовується «Центр екологічної інформації»;

2010 р. – відкрито регіональний навчальний центр програми «Бібліоміст» на базі відділу науково-методичної роботи та інновацій в бібліотечній справі.

2021 р. - у відділі документів іноземними мовами розпочав роботу коворкінговий простір, що був створений за партнерської співпраці з Посольством США в Україні. Завдяки сучасним технологіям (мультимедійне та конференц-обладнання, комп'ютери, ноутбуки, iPad-и, 3D-принтер, обладнання віртуальної реальності HTC Vive, електронні читанки Kindle, ігрові приставки OSMO для iPad, розумний фліпчарт і розумна дошка), швидкому інтернет-зв'язку та затишному інтер'єру вдалося залучити до бібліотеки молодих фахівців з IT та креативних індустрій, студентів, учнів.

Щорічно обласна книгозбірня Буковини обслуговує до 35 тис. користувачів, до послуг яких читальні зали, нові електронні бази даних, широкий асортимент додаткових платних послуг. Діяльність структурних підрозділів бібліотеки забезпечують 78 бібліотечних спеціалістів, що складає 78,7 % з вищою та середньою спеціальною освітою.

Саме тому одним із найцікавіших напрямків діяльності бібліотеки стало краєзнавство. Краєзнавство сприяє всебічному і гармонійному розвитку особистості, формуванню її етичного, інтелектуального потенціалу, створює умови для реалізації потенційних можливостей користувачів. Краєзнавчий фонд є основою всієї краєзнавчої діяльності нашої бібліотеки, головний засіб реалізації її краєзнавчого призначення і є особливо цінною та унікальною частиною загального фонду.

Неможливо перелічити всі краєзнавчі видання бібліотеки, з якими можна безпосередньо ознайомитись у обласній книгозбірні. Згадаємо лише такі як: «Пам'ятаймо!» (календар знаменних та пам'ятних дат Буковини) - бібліографічний покажчик, який видається з 1964 року та популяризує довідковий матеріал про важливі події в історії області, ювілеї уродженців краю та видатних діячів, життя і діяльність яких пов'язані з Буковиною (Володимир

Івасюк, Іван Миколайчук, Назарій Яремчук, Сидір Воробкевич, Юрій Федькович, Ольга Кобилянська та ін.). «Буковина» (краєзнавчий бібліографічний покажчик літератури про Чернівецьку область за ...рік), який доповнюється іменним і географічним покажчиками та списками використаних бібліографічних видань. «Книга Буковини: анотований каталог видань за ...рік (з фондів ЧОУНБ ім. М. Івасюка)».

У 2010 році у видавництві «Книги ХХІ ст.» вийшло з друку видання «Видатні діячі культури та мистецтв Буковини»: біобібліографічний довідник, вип. 1. Це видання включає відомості про знаних митців Буковини, які за високий професіоналізм та вагомий особистий внесок у розвиток культури Буковинського краю відзначені державними нагородами.

Доречно відзначити творчу співпрацю у видавничій діяльності з науковцями, письменниками, журналістами, діячами культури: Богдан Мельничук, Юхим Гусар, Володимир Вознюк, Олександр Масан, Петро Рихло, Василь Селезінка, Мірча Лютик, Борис Бунчук, Остап Савчук, Володимир Старик та ін.

Бібліотека постійну увагу приділяє відзначенню знаменних дат з історії Буковинського краю. Так, з нагоди відзначення 100-літнього ювілею Буковинського віча, в рамках заходів, присвячених ювілею визначної історичної події (3 листопада 1918 року) на Буковині, відбулася презентація бібліографічного покажчика «Буковинському вічу – 100 років (1918-2018)», яку підготували та провели працівники бібліотеки. Бібліографічний посібник укладено працівниками бібліотеки у співпраці з Державним архівом Чернівецької області. Науковий рецензент видання – доктор історичних наук, професор кафедри історії України ЧНУ ім. Ю. Федьковича Василь Ботушанський. Бібліографічний покажчик опубліковано накладом 200 прим. у видавництві «Букрек» в рамках «Регіональної програми забезпечення інформаційних потреб населення області...». Вперше у виданні зібрано та систематизовано інформацію про історичну подію столітньої давності – ухвалу Буковинського народного віча 3 листопада 1918 року про входження Північної

Буковини до Західноукраїнської держави, створеної 19 жовтня 1918 року у Львові та висловлено бажання приєднати українську частину колишніх володінь Австро-Угорщини до України. У бібліографічному покажчику відображено історичні документи, архівні матеріали, монографії, книги, збірки документів та матеріалів, розділи з книг та збірників, публікації з періодичних видань. Хронологічні рамки покажчика – 1918-2018 роки, вміщує 628 бібліографічних записів, згрупованих за окремими розділами. Окремим додатком подаються світлини листопадових подій 1918 року на Буковині та в Чернівцях зокрема, портрети учасників та подвижників Буковинського віча. Допоміжний апарат покажчика складають іменний покажчик та список назв використаних періодичних видань. При підготовці використано наукову, довідкову та художню літературу, бібліографічні покажчики і періодичні видання з фондів ЧОУНБ ім. Михайла Івасюка, а також світлини з приватної фотоколекції дослідника історичних подій 1918-1921 років на Буковині Володимира Старика. Серед запрошених гостей – був рецензент видання, автор передмови, доктор історичних наук, професор кафедри історії України ЧНУ ім. Ю. Федьковича Василь Ботушанський, який розповів присутнім про передумови велелюдного зібрання буковинців, а також розкрив текст Ухвали Буковинського народного віча 3 листопада 1918 року в Чернівцях. Про уроки Буковинського віча говорив голова товариства «Український Народний Дім в Чернівцях», автор передмови презентованого видання Володимир Старик, який зазначив, що майбутнім науковцям є над чим працювати, адже багато архівних матеріалів залишилися поза увагою. Начальник відділу використання інформації Державного архіву Чернівецької області, автор передмови «Буковина – земля українська» Борис Баглей розповів про архівні матеріали історичних подій на Буковині 1918 року, а також про відзначення Буковинського віча в Чернівцях у 1990 році, запропонував присутнім до перегляду відеофільм «День Буковинського Віча». Студентська та учнівська молодь мала нагоду переглянути й відеофрагмент з фільму «Бранці

Центральної Європи» науково-пізнавальної програми «Невідома Україна. Нариси нашої історії» про події на Буковині восени 1918 року.

Буковина дала світові багато видатних постатей, серед яких слід особливо відзначити державного діяча, полковника Петра Болбочана. З ініціативи бібліотеки вшанувати ювілей зібралися родина, дослідники, голова товариства ім. П. Болбочана, письменники краєзнавці та громадяни, небайдужі до історії України. Акцентувалась увага на участі полковника у боротьбі за українську державність, його роль у захисті незалежності України в буремні роки Української національно-демократичної революції на посаді командира військових частин і з'єднань.

Обласна наукова бібліотека імені Михайла Івасюка започаткувала літературно-мистецький проєкт «Буковина – край, де варто жити». У презентації проєкту взяли участь представники влади, науковці, історики, краєзнавці, видавці, письменники, народні майстри, фольклористи, солісти обласної філармонії та аматори народної творчості. Першим заходом проєкту була презентація книжково-ілюстративної виставки друкованих видань про Буковину та буковинців. В рамках проєкту відбувалися різноманітні літературно-мистецькі заходи, зустрічі з видатними краянами, Інтернет-форуми, творчі портрети, виставки. Цікавими були презентації історичних документів, друкованих видань, життя та творчості відомих буковинців з районів Буковини. Кожен район представляв виставкові матеріали про економічний, освітній, культурний та туристичний розвиток, презентувалися виставки майстрів народного мистецтва, відбувалися зустрічі з письменниками, поетами, істориками, краєзнавцями, відомими особистостями.

Щорічно в бібліотеці експонується понад 200 книжкових виставок краєзнавчого характеру: книжково-ілюстративні виставки, виставки-персоналії, виставки-експозиції платівок, нотних видань та ін., із більш широких масових форм пропонували читачам музичні: калейдоскоп, імпреза, вікторина; театральні: бесіда, майстерня; майстер-клас, інтегровані заходи та ін.та присвячених видатним особистостям краю.

З 2014 року успішно працює клуб «Дебют читання». Щорічно проводиться 12 засідань клубу, твори авторів клубу розміщувалися у однойменній групі на Facebook, та здійснювалось групове інформування про літературні конкурси, як результат участь ряду членів клубу у міжнародних та всеукраїнських конкурсах, у яких отримані призові місяця, зайняті високі рейтинги. Популяризація творчості учасників здійснена через публікації у журналах «Німчич» №1-2019р, запис у передачі модератора клубу на обл. радіо в програмі «Код нації», публікації творів у відкритій групі «Дебют читання». Публікації членів клубу є у місцевій пресі – газета «Версії» .

Весняний період багатий народними і релігійними святами, тому для своїх користувачів на сайті нашої бібліотеки було подано цікавий матеріал із циклу «Наближаються весняні свята», де відбулося знайомство із величним святом Благовіщення, згодом виставили інформацію про святкування Вербної неділі на Буковині. Особливо звернули увагу на свято Великодня та традиції пов'язані з накриванням Великоднього столу. Не обійшли увагою і писанкарство краю і про розпис великодньої писанки у кожному районі Буковини. Під час формування цього матеріалу були використані книги відомого науковця, дослідника і етнографа Георгія Кожелянка «Етнографія Буковини» (том 3), «Народознавство Буковини. Народна їжа України», Олекси Воропая «Звичаї нашого народу», Тамари Мінченко «Магічний світ Буковинської писанки». Подано цікаві матеріали у виставці онлайн періодичних видань «Доктор Софія Окуневська – лікар і особистість», проведену до 155-ї річниці з дня народження доктора медицини Софії Окуневської-Морачевської.

Продовжуємо популяризацію книг із циклу «Буковинське село на книжкових сторінках», де представлено книгу К. Стрільчук, Л. Дрещ «Земля батьків – моя колиска» – про село Лукавці Вижницького району. До Всесвітнього дня краєзнавства створено цікавий матеріал «Буковинські подвижники в царині фольклористики краю», де йдеться про діяльність відомих фольклористів-етнографів Г. Дем'яна, Г. Кожолянка, З. Кузелі. Також у мережі

Facebook подана інформація про пам'ятник Австрії, про пам'ятник «Героям Буковинського куреня» (1918, 1941–1944р.) та книгу «Буковинський курінь в боях за українську державність». Інформація про краєзнавчі новинки, зокрема книги З. Мінзатюк «Зелені чари», «Буковинчики». Подавалася краєзнавча інформація про окремі книги місцевих авторів. Представлено книжкові виставки у рубриці «Знайомство з особистістю»: «Іларій Карбулицький – письменник, журналіст, видавець, педагог і громадський діяч», «Посіяне поетом проростає, зерниця» (до 130-річчя Д. Загула) та книжкова виставка «Чернівецька область у розмаїтій палітрі України».

З викладеного у **підрозділі 2.1. можемо зробити висновок**, що використовуючи досвід свого 80-літнього шляху Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека імені Михайла Івасюка проводить у своїй роботі як традиційні заходи (зустрічі з авторами, книжкові виставки, презентації книг, відзначення знаменних історичних дат), так і здійснює постійний пошук нових форм і методів діяльності (центри інформатизації, клуби за інтересами, клуб «Дебют читання», літературно-мистецькі проекти, книжкові виставки-фестивалі тощо).

## **2.2. Популяризація творчості видатних культурно-мистецьких постатей Буковинського краю – пріоритетний напрямок в роботі бібліотеки**

Культурні та духовні надбання Буковини – це багатюща скарбниця здобутків багатонаціональної української культури та мистецтва, що крізь бурхливі сторіччя зберегли та пронесли своє унікальне і неповторне єство, увічнили пам'ять про великих предків, передали естафету духовних скарбів молодому поколінню, виховуючи в них почуття гордості за свою Батьківщину, свій народ.

Багатий на таланти Буковинський край зростив на благодійній землі не одне покоління митців, які вкарбовані золотими літерами в історію краю й України. Це – неповторні постаті Юрія Федьковича і Ольги Кобилянської,

братів Сидора та Григорія Воробкевичів, Івана Бажанського і Євгенії Ярошинської, Дмитра Загули і Остапа Вільшини, Ірини Вільде і Йосипа Бурга, Параски Амбросій і Михайла Івасюка, Михайла Ткача і Мірчі Лютика, Софії Майданської.

Саме буковинська земля дала путівку у творче життя відомим у світі митцям - Лідії Липковській, Оресту Русаку, Йосипу Шмідту, Дмитру Гнатюку, Степану Сабадашу, Василю Михайлюку, Дарію Ластівці, Юрію Гіні, Івану Миколайчуку, Софії Ротару, Володимирі Івасюку, Назарію Яремчуку, Євгену Савчуку, Лілії Сандулесі, Павлу Дворському, Іво Бобулу

З берегів Пруту і Черемошу полетіли у широкий світ пісні композиторів Степана Сабадаша, Василя Михайлюка, Володимира Івасюка, Левка Дутківського. На Буковині набрали розвою таланти народних артистів України Дмитра Гнатюка, Софії Ротару, Михайла Ткача, Василя Зінкевича, Миколи Мозгового, Павла Дворського, Іво Бобула, Лілії Сандулеси, заслужених артистів України Ані Лорак, Каті Бужинської та багатьох інших, які заслуговують високої поваги та пошани. Чимало вихідців із Буковини стали знаменитостями не лише в Україні, а й Росії, Молдові, Румунії, Америці, Канаді, Ізраїлю.

Відомі митці Буковини – це наш золотий фонд особистостей, які відомі у всьому світі, і якими пишаються буковинці. Їх особистий внесок у розвиток культури та мистецтв і збагачення духовності є неоціненним. Своїми здобутками вони наповнюють скарбницю духовності краю, прагнуть зробити ще більше для його розквіту та примноження культурних надбань.

Популяризація творчості місцевих знаменитостей та діячів, які зробили великий внесок у популяризацію буковинського краю, одночасно приносячи славу Україні, вони гідно представляли та представляють її у світовому мистецтві та сприяють формуванню позитивного іміджу України в світі стало пріоритетом діяльності обласної бібліотеки.

З метою знайомства користувачів з відомими історичними постатями працівники обласної книгозбірні активно популяризують життя та діяльність



історичних постатей: Лукяна Кобилиці, Раймонда Фрідріха Кайндля, Пантелеймона Видинівського, Василя Сімовича, Степана Смаль-Стоцького, Євгена Гакмана, Рамона Гнатишина, Володимира Залозецького, Міхая Емінеску, Миколи Івасюка, Антона Кохановського, Омеляна Поповича т.і. В рамках засідань історичних студій «Пам'ять» відбуваються діалоги, полемічні дискусії, цікаві зустрічі та презентації.

Щорічно відзначаються ювілейні та пам'ятні дати відомих буковинців. 27 листопада 2018 року виповнилося 155 років від дня народження видатної української письменниці Ольги Кобилянської. Особистість Ольги Кобилянської - просвітительки, громадської та культурної діячки завжди викликала захоплення та цікавість. Вона є взірцем для творчо-обдарованого молодого покоління. Її складний життєвий шлях демонструє нам, як молода Кобилянська захоплювалася різними науками – соціологією, політологією та філософськими трактатами, як шукала себе в музиці (грала на фортепіано, цитрі, дрімбі), малювала та грала в театрі, шанувала простий український народ з його віковими традиціями та звичаями.

З нагоди ювілею видатної письменниці 6 листопада обласна книгозбірня розпочала заходи в рамках мережевого проекту «Буковина читає Ольгу Кобилянську». Першим заходом стала презентація творчих робіт учнів художніх шкіл та шкіл мистецтв області за творами О. Кобилянської «Різнобарвність творів Ольги Кобилянської». На заході звучали вітальні слова від співавтора проекту, директора Учбово-методичного центру культури Буковини, заслуженого діяча мистецтв України Миколи Шкрібляка, голови ради директорів художніх шкіл області, директора Сторожинецької художньої школи Світлани Побережної, директора Глибоцької художньої школи Людмили Тодорюк, директора Чернівецької художньої школи ім. Миколи Івасюка Тетяни Гакман, керівника шкільного проекту, викладача Ігоря Талалая. Учасники експозиції – учні художніх та мистецьких шкіл – поділились своїми враженнями під час роботи в проекті «Ольга Кобилянська», а також про своє глибше знайомство із постаттю письменниці та її творчістю.

До ювілею письменниці відділ мистецтв та відділ краєзнавства експонували виставки «Театральність творів Ольги Кобилянської», «Я роджена на Буковині», де були представлені друковані та періодичні видання як краєзнавчі, так і загальноукраїнські, а також унікальні фотографії з вистав, які були інсценізовані за творами письменниці.

У рамках мережевого проекту відбулась зустріч з педагогічним колективом Вижницького коледжу прикладного мистецтва ім. В. Шкрібляка «Життя і рампа Ольги Кобилянської». Завідувач відділу краєзнавства Лариса Шарабуряк розповіла про життя та творчість письменниці, провела бібліографічний огляд книжкової виставки. Учасники заходу прослухали відеоподкаст про її життєвий шлях та переглянули буктрейлер за твором «Земля».

Про життя та творчий шлях О. Кобилянської розповідали працівники відділу краєзнавства на зустрічі з бібліотечними працівниками Централізованої бібліотечної системи м. Тернопіль, викладачами, студентами навчальних закладів. Бібліотекар відділу краєзнавства Марія Дудидра презентувала бібліографічний покажчик «Лауреати літературно-мистецької премії імені Ольги Кобилянської», а Лариса Шарабуряк, завідувач відділу, – біобібліографічний покажчик «Ольга Кобилянська (1863-1942)». Також ознайомила присутніх із невідомими фактами життя ювілярки «Ольга Кобилянська: відома і незнайома». Присутні переглянули цікаві відеоматеріали про письменницю та віртуальну виставку «Особливості поезики Ольги Кобилянської».

В обласній науковій бібліотеці ім. М. Івасюка відбулися літературно-педагогічні читання «Духовні орієнтири у творах Ольги Кобилянської». Співорганізаторами заходу виступили: Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області, обласне об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка. Літературно-педагогічні читання проходили у форматі пленарного засідання та секційних літературних читань. Учасники заходу розкрили мемуарну, творчу, автобіографічну спадщину Ольги

Кобилянської, її духовні й життєві цінності, проблематику та виховний потенціал її творів, громадську діяльність на теренах Буковини. У рамках літературно-педагогічних читань працівники обласної книгозбірні презентували бібліографічні покажчики – «Ольга Кобилянська (1863-1942)» та «Лауреати літературно-мистецької премії імені Ольги Кобилянської (2006-2016 рр.)» (Вип. 1, 2), видані до 150-річчя від дня народження письменниці та 10-річчя заснування премії. Віртуальну екскурсію оселею письменниці провела Юлія Микосянчик, старший науковий співробітник Чернівецького літературно-меморіального музею Ольги Кобилянської. У читаннях брали участь місцеві літературознавці, науковці ЧНУ ім. Ю. Федьковича, просвітяни та педагоги області, бібліотечні та музейні працівники, а також шанувальники творчості буковинської письменниці.

Літературно-музейний відеокруїз «Осінні нотатки життєвої дороги Ольги Кобилянської» організував читальний зал філії обслуговування юнацтва для старшокласників інтернату для обдарованих дітей. Цікавинкою заходу стала зустріч зі старшим науковим співробітником Чернівецького літературно-меморіального музею Ольги Кобилянської Юлею Микосянчик, яка продемонструвала окремі матеріали з експозиції музею, зацікавила молодь окремими ексклюзивними фактами з особистого життя, запросила учнів до музею. Цікавим та інформаційно багатим доповненням до виступу став показ уривків із відомого документального фільму кіностудії «Віател» «Гра долі» – «Ольга Кобилянська». Фільм знімався на Буковині в Чернівецькому літературно-меморіальному музеї Ольги Кобилянської та в музеї-садибі Ольги Кобилянської в селі Димці, де мешкала письменниця. У ньому розповідається про життя і долю письменниці, про її кохання, про єдине оповідання, яке вона не написала – «Valse Brillante». Матеріали ювілейної виставки «Осінні нотатки життєвої дороги Ольги Кобилянської», презентовані працівником відділу Аліною Цуркан, дозволили розкрити фонди бібліотеки та запросити старшокласників до читання.

У відділі абонементу філії обслуговування юнацтва відбувся вечір-спогад «Незабутня зірка Буковини». Розповіддю про письменницю, її цікаве оточення і про те, як буковинці і сьогодні захоплюються літературною спадщиною Ольги Кобилянської, розпочала вечір завідувач відділу Катерина Сергійчук. На заході була присутня старший науковий співробітник Чернівецького літературно-меморіального музею Ольги Кобилянської Юлія Микосянчик, яка розповіла старшокласникам навчально-виховного закладу «Лідер» і студентам Чернівецького індустріального коледжу про дитинство, юність письменниці та її кохання до Осипа Маковея, запросила присутніх до музею. Кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури ЧНУ ім. Ю. Федьковича, лауреат літературно-мистецької премії ім. О. Кобилянської Світлана Кирилюк цікаво і змістовно розповіла про творчість Ольги Кобилянської та вплив на світогляд письменниці класиків зарубіжної літератури. З цікавістю присутні слухали гостя бібліотеки, онука Ольги Кобилянської, професора, доктора хімічних наук, почесного громадянина Чернівців Олега Панчука, який поділився своїми спогадами про бабусю та розкрив таємниці родоводу Кобилянських. Цікавим доповненням до розмови стала розповідь Оксани Довгань, буковинської письменниці, перекладача, журналіста, лауреата обласної літературно-мистецької премії ім. Д. Загула, члена Національної спілки письменників України, яка презентувала книгу «Ольга (її життєві сторінки)», що вийшла напередодні ювілею у видавничо-інформаційному центрі «Місто». До уваги учасників заходу було запропоновано виставку-персоналію «Царівна української літератури». Студенти 3-го курсу Чернівецького коледжу мистецтв ім. С. Воробкевича, учасники поетичного театру, показали інсценізацію за творами Ольги Кобилянської «Земля» та «В неділю рано зілля копала...».

Для студентів бібліотечного відділення Чернівецького обласного коледжу мистецтв ім. С. Воробкевича проведено виїзний День бібліографії, в рамках якого відбулася презентація біобібліографічного покажчика "Ольга Кобилянська (1863 - 1942)".

З метою більш детального ознайомлення майбутніх бібліотекарів з літературою про життєвий і творчий шлях письменниці було зроблено бібліографічний огляд виставки-книжкового розвалу "Ольга Кобилянська в дзеркалі бібліографії". Охарактеризувала покажчик та розповіла про роботу над цим виданням завідувач відділу наукової інформації та бібліографії Олександра Гаврилюк. Це видання було укладено працівниками ЧОУНБ ім. М. Івасюка, Аллою Лупан, Олександрою Гаврилюк, Іванною Рудько до 150-ліття від дня народження "гірської орлиці". Науковими консультантами видання виступили професор кафедри української літератури Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича Богдан Мельничук та директор Чернівецького літературно-меморіального музею Ольги Кобилянської, заслужений працівник культури України, лауреат обласної літературно-мистецької премії ім. Ольги Кобилянської Володимир Вознюк, а науковим рецензентом стала науковець-кобилянськознавець доцент кафедри української літератури Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича, лауреат обласної літературно-мистецької премії ім. Ольги Кобилянської Ярослава Мельничук. Бібліографічний посібник адресовано науковцям-літературознавцям, викладачам навчальних закладів, вчителям, краєзнавцям, працівникам бібліотек, студентам, учням та всім хто цікавиться історією української літератури.

Допитлива молодь з цікавістю переглядала видання про життя і творчість письменниці, знайомилася з світлинами. Запитували, слухали та активно обговорювали мало відомі факти з біографії письменниці, про які дізналися з нашої зустрічі. На завершення заходу студенти третього курсу зворушливо прочитали вірші-присвяти Ользі Кобилянській: Руслана Боднаршек - вірш Тамари Севернюк "Лист Ольги Кобилянської до Осипа Маковея", Анастасія Грішна - вірш Анни Старко "Посвята Ользі Кобилянській", Карина Гуцул - вірш О. Олеся "О. Кобилянській" та Анни Старко "Olga (Кобилянська)".

Виїзні заходи були організовані в Чернівецькому місцевому осередку Міжнародної громадської організації «Міжнародний фонд «Взаєморозуміння і толерантність» та педагогічному коледжі при ЧНУ ім. Ю. Федьковича.

Працівники відділу інформаційних ресурсів та електронних технологій за творами О. Кобилянської створили 2 аудіоподкасти: «Природа» (нім. мовою), новелу начитав Віталій Семенко, доцент кафедри сучасних іноземних мов та перекладу факультету історії, політології та міжнародних відносин ЧНУ ім. Ю. Федьковича, «Природа» (рум. мовою), новелу начитала Мар'яна Заєць, бібліотекар відділу.

До 160 річного ювілею Ольги Кобилянської книгозбірня запровадила локальний проєкт «Ольга Кобилянська: відома і незнайома» та на офіційному телеграм-каналі бібліотеки протягом 160 днів будуть цитувати її твори, розповідати про цікаві факти з її життя та творчий шлях, видання її творів та матеріалів про неї, публікувати листування з друзями та спогади відомих людей, вшанування письменниці на Буковині та все, що допоможе нам більше дізнаватись про видатну буковинку.

З нагоди відзначення 100-літнього ювілею Михайла Івасюка впродовж листопада 2017 року Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека провела низку популяризаційних заходів. Михайло Івасюк – непересічна постать в українській літературі. Це знаний письменник, літературознавець, фольклорист, педагог, громадський діяч, батько відомого українського композитора Володимира Івасюка. Його життя і творчість пов'язані із рідною для нього Буковиною, де він народився 1917 року в місті Кіцмані, здобув там початкову освіту, навчався в гімназії. Потяг до знань привів згодом майбутнього літератора до єврейського лицю та університету, які функціонували у Чернівцях. Але університет із-за браку коштів вимушений був покинути. Проте вищу освіту він таки здобув, отримавши 1949 року фах учителя французької мови в стінах Чернівецького університету. Все своє життя, аж до фатального 5 лютого 1995 року, Михайло Івасюк плідно працював та проживав на теренах Буковини.

Ювілейні заходи розпочалися відкриттям обласної виставки-конкурсу творчих робіт учнів художніх шкіл та шкіл мистецтв області за мотивами збірки М. Івасюка «Казки Буковини». Виставка організована спільно з Учбово-методичним центром культури Буковини. Учасників привітали представники місцевої влади, директор Учбово-методичного центру культури Буковини Микола Шкрібляк, редактор Видавничого дому «Букрек» Мирослава Бацай подарувала учасникам книги Михайла Івасюка «Монолог перед обличчям сина». Модерувала захід – завідувач відділу мистецтв Любов Шилук. Музичний настрій створили Руслана Білоконь, Олександра Зоріна, Василь Черкез (Чернівецька музична школа №1) та фольклорний ансамбль вчителів школи під керівництвом Христини Величук.

У рамках мережевого проекту “Буковина читає Михайла Івасюка” організовано велике читання творів письменника, яке проходило в учбових закладах міста Чернівців та районних центрах області (містах Кіцмань, Герца, Глибока, Сторожинець). Так, бібліотекарі відділу обслуговування користувачів організували виїзні заходи «Михайло Івасюк – лицар слова». Про життєвий та творчий шлях нашого земляка дізнавалися студенти Державного вищого навчального закладу «Чернівецький індустріальний коледж», Чернівецького медичного коледжу Буковинського державного медичного університету та учні Чернівецької гімназії № 6.

Працівники відділу абонементу провели виїзний захід «Він ішов по терню до зірок...» для студентів II-III курсів педагогічного коледжу ЧНУ ім. Ю. Федьковича. Присутні ознайомилися з життям і творчістю письменника, слухали його вірші та переглянули буктрейлер за книгою М. Івасюка «Монолог перед обличчям сина», який підготувала бібліотекар відділу Христина Боклач.

Бібліотечні фахівці відділу інформаційних технологій та електронних ресурсів Христина Мосін та Марія Гаврилюк організували виїзні пізнавальні години “Видатний батько геніального сина” у початкових класах Чернівецьких загальноосвітніх шкіл I-III ступенів № 2, № 4, № 30. Учні мали змогу

переглянути мультимедійну презентацію, яка розкрила неповторний світ українського слова Михайла Івасюка.

Відзначили 100-літній ювілей Михайла Івасюка і працівники філії обслуговування юнацтва Чернівецької обласної книгозбірні. 20 листопада бібліотекарі відділу абонементу провели виїзний літературний акорд “Михайло Івасюк – талант, дарований від Бога” у стінах Чернівецької ЗОШ № 20. Серед запрошених гостей заходу був близький друг Михайла Григоровича, поет, перекладач Мірча Лютик, а також буковинська поетеса, науковий співробітник обласного меморіального музею Володимира Івасюка Олена Логінова. Учні школи – Юля Гав’юк виконала знамениту “Червону руту”, Анастасія Барняк продекламувала свій улюблений вірш Михайла Івасюка “В поезії моєї”. Бібліотекар відділу абонементу Христина Мацків презентувала ювілейну виставку “100 років... Талант доброти і працелюбства”.

21 листопада у книгозбірні відбулася міжрегіональна інтернет-конференція «Світло зорі Михайла Івасюка – духовний орієнтир поколінь», організована спільно з Волинською, Івано-Франківською, Миколаївською, Черкаською ОУНБ, Кіцманською ЦРБ. У заході взяли участь: Лариса Бережан-Маркуляк, доцент кафедри української літератури ЧНУ ім. Юрія Федьковича, кандидат філологічних наук; Валентина Бузинська, кандидат філологічних наук; Олена Логінова, науковий співробітник Чернівецького обласного меморіального музею Володимира Івасюка; Василь Бабій, письменник, краєзнавець, заступник голови Івано-Франківської обласної організації НСПУ; Сидір Дмитрюк, колишній Кіцманський міський голова, учень Михайла Івасюка; Георгій Кожолянко, доктор історичних наук, професор, член обласного відділення ВУТ «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, студент Михайла Григоровича. Присутні – учні 11 класів Снячівської ЗОШ I-III ступенів, а також Чернівецької ЗОШ I-III ступенів № 2 ім. Юрія Федьковича. Модерувала захід – завідувач відділу інформаційних технологій та електронних ресурсів Галина Добровольська.



22 листопада директор ЧОУНБ ім. М. Івасюка Наталія Філяк взяла участь у міжнародній науковій конференції «Михайло Івасюк – письменник, учений, педагог, громадянин», яка проходила у Чернівецькому національному університеті ім. Юрія Федьковича, де виступила з доповіддю «Чернівецька обласна універсальна бібліотека ім. М. Івасюка – популяризатор життя і творчості Михайла Івасюка».

А напередодні ювілею в стінах книгозбірні пройшов вечір-присвята «Лицар буковинського письменства», в рамках якого співавтор-укладач, завідувач відділу наукової інформації та бібліографії Олександра Гаврилюк презентувала друге видання біобібліографічного покажчика «Михайло Івасюк (1917-1995)».

Відкрив захід головний спеціаліст управління культури Чернівецької облдержадміністрації Ігор Сорокоумов. Теплими спогадами про рідного батька поділились доньки Михайла Григоровича – Галина Криса-Івасюк та Оксана Івасюк. Про творчу діяльність письменника, дружні відносини повідав його колега Богдан Мельничук – письменник, професор кафедри української літератури ЧНУ ім. Юрія Федьковича. Його велику повагу засвідчили рядки вірша-присвяти «Пам'яті Михайла Івасюка» у прочитанні Лілії Шморлівської, бібліотекаря редакційно-видавничого відділу. Дослідниця творчості письменника, викладач кафедри української літератури і компаративістики Київського університету ім. Бориса Грінченка Наталія Блохіна акцентувала увагу гостей на романі у новелах «У царстві вертухаїв».

Увіковічнити пам'ять у слові про «лицаря буковинського письменства» прийшли відомі буковинські письменники, громадські діячі, журналісти – Григорій Шевченко, Василь Васкан, Володимир Вознюк, Віктор Косяченко, Володимир Старик, Тадей Сулятицький, а також земляк, який нині проживає у Києві, прозаїк, поет, громадський діяч Роман Кухарук. Гостем заходу був директор Чернівецького меморіального музею Володимира Івасюка, заслужений діяч мистецтв України, головний редактор «Буковинського журналу» Мирослав Лазарук, який розповів про величезну заслугу Михайла

Івасюка у створенні музею сина. Модератор заходу – завідувач редакційно-видавничого відділу, співавтор-укладач покажчика Іванна Рудько.

Впродовж вечора лунав музичний супровід учнів Чернівецької музичної школи № 1 та студентів-першокурсників Чернівецького училища мистецтв ім. Сидора Воробкевича: чарівні звуки скрипки у виконанні Павла Калягіна, душевне виконання пісні «Нестримна течія» Олею Червінською та захоплива, мелодійна гра на бандурі Марічки Кудли.

Візуальним тлом заходу послужила виставка, організована працівниками відділу краєзнавства «Талант і доля Михайла Івасюка», а також слайд-презентація видань письменника, фотомиттевостей з його особистого архіву. Гості літературної світлиці мали змогу переглянути унікальні кадри з телепередачі, присвяченої М. Івасюкові. На завершення заходу всі учасники отримали в подарунок презентований покажчик та зробили пам'ятні фото.

Нині в обласній книгозбірні триває робота по створенню електронної версії колекції творів Михайла Івасюка, що у майбутньому прискорить пошук тієї чи іншої книги. Адже, збереження та використання творчого доробку письменника та літератури про нього — важлива справа для відтворення цілісної картини минувшини літературного життя краю ХХ століття. Це зв'язок між минулим і майбутнім, який ми, нащадки, не повинні забувати.

Гідно відбувається вшанування ювілеїв відомого письменника і педагога Івана Бажанського. З цієї нагоди працівники бібліотеки взяли участь у літературно-мистецькій зустрічі «Народу віддані життя і праця», що відбулась в рідному селі Дорошівці. Організаторам надали матеріал про життєві віхи ювіляра, провели огляд книжкових видань, які були на виставці, презентували бібліографічний покажчик «Лауреати обласної літературної премії імені Івана Бажанського».

Буковина є краєм поліетнічним, тут поруч століттями живуть українці і румуни, поляки, німці, вірмени і євреї. Саме в бібліотеці відбулась презентація 5-ти книг Софії Березіної «Євреї Буковини. Славные имена» та «Буковинские равнины». На презентації йшла мова про історію релігійного життя чернівецьких

євреїв та про сторінки із життя і діяльності видатних євреїв, які народилися або жили певний час на території Чернівецької області.

Не залишили поза увагою і діяльність українського письменника і мемуариста Теодота Галіпа. Його постать займала помітне місце серед плеяди мистецьких новаторів того часу, а літературний спадок і досі мало знаний в Україні. На краєзнавчій зустрічі «Теодот Галіп – письменник, громадський діяч і дипломат» присутні познайомилися із цікавими матеріалами, представленими на книжковій виставці, та детальніше дізналися про творчий, громадський шлях ювіляра.

В рамках проекту «Буковина незвичайна» у соціально-медичному центрі «Турбота» організовано цикл заходів про видатних краян. Це: літературна година «Чернівці та імена славних»(А. Кохановський, М. Альтман, Й. Бург); година цікавих повідомлень «Чернівецькі барви в палітрі Європи» (Г. Дроздовський, Л. Липковська, Й.Шмідт), інформаційно-краєзнавча година «Християнські свята в житті та побуті буковинців» та інші.

Цікавий краєзнавчий проект – презентації бібліографічних покажчиків присвячених пам'ятним датам та ювілеям видатних осіб Буковини.

З нагоди 70-літнього ювілею від дня народження українського композитора Володимира Івасюка та 30-річчя Першого республіканського фестивалю української сучасної пісні та популярної музики «Червона рута – 1989» презентовано біобібліографічний покажчик «Творець Червоної рути», підготовлений працівниками у співпраці з Чернівецьким обласним меморіальним музеєм Володимира Івасюка. Видання побачило світ за фінансової підтримки управління культури Чернівецької обласної державної адміністрації у видавничому домі «Букрек».

Матеріали покажчика відображають музичні твори Володимира Івасюка, літературу про життєвий і творчий шлях, а також про фестиваль української сучасної пісні та популярної музики «Червона рута» тощо. Видання містить 3444 бібліографічних записи, згрупованих за двома розділами: «Володимир Івасюк: відлуння пісенної творчості» та «Фестивалі, конкурси». Допоміжний

апарат видання складають іменний покажчик та список використаних періодичних видань. Серед запрошених гостей – автор передмови презентованого видання, заслужений діяч мистецтв України, директор Чернівецького обласного меморіального музею Володимира Івасюка, головний редактор «Буковинського журналу», письменник Мирослав Лазарук. Спогадами про дружні відносини з композитором поділився автор передмови «Володимир Івасюк – мистецький символ нашої епохи», заслужений діяч мистецтв України, головний художній керівник Чернівецької обласної філармонії ім. Дмитра Гнатюка, голова Чернівецького обласного об'єднання ГО «Всеукраїнське товариство «Просвіта» ім. Тараса Шевченка» Остап Савчук.

У рамках заходу відомий поет, член Національної спілки письменників України, заслужений працівник культури України Василь Васкан презентував книгу-присвяту – поетичну збірку «Володимирська зірка», видану у співавторстві з Остапом Савчуком з нагоди 70-річчя Володимира Івасюка. Улюблені мелодії «Балади про отчий дім» з репертуару Володимира Івасюка подарував присутнім композитор, співак, народний артист України, доцент кафедри музики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Іван Дерда. А випускниця Чернівецької музичної школи № 1 Ніна Шова виконала пісню на слова Юрія Рибчинського «У долі своя весна».

Студентська молодь мала змогу переглянути слайд-презентацію, на якій демонструвалися книги про життєво-творчий шлях Володимира Івасюка та світлини, а також фрагмент відеофільму «Музичний фестиваль «Червона рута – 1989», фестивалю, який за висловом поета, видавця Івана Малковича «запалив іскру незалежності».

Впродовж заходу діяла книжково-ілюстративна виставка «Відлуння твоїх кроків», яку підготували працівники відділу мистецтв. Інформацію було виставлено на сайті бібліотеки та на блозі відділу наукової інформації та бібліографії.

Цікавою була презентація персонального біобібліографічного покажчика «Михайло Ткач (1932–2007)», підготовленого фахівцями редакційно-

видавничого відділу з нагоди 90-річчя від дня народження українського поета-пісняра, кінорежисера, лауреата Державної премії ім. Тараса Шевченка, заслуженого діяча мистецтв України, народного артиста України, члена Національних спілок письменників та кінематографістів України. Матеріали посібника відображають пісенну, поетичну та прозову творчість, відомості про життєвий і творчий шлях, бібліографію. Друкований документальний масив доповнено інтернет-ресурсами. Хронологічні межі покажчика – 1954–2022 рр. Видання вміщує 865 бібліографічних записів, згрупованих за відповідними розділами. Okремо подаються «Основні дати життя та діяльності Михайла Ткача», «Фотомиті життя», «Творчість і книгах». Допоміжний апарат покажчика складають: перелік пісень на вірші Михайла Ткача, іменний покажчик та список використаних періодичних видань. Під час презентації на екрані транслювалися окремі видання книг Михайла Ткача та світлини.

Серед запрошених – поет, член Національної спілки письменників України, громадський діяч, заслужений працівник культури України Василь Васкан, який поділився з присутніми своїми спогадами про Михайла Ткача. Про пісенну сторінку творчості митця розповів Вадим Лісовий, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри музики факультету педагогіки, психології та соціальної роботи ЧНУ ім. Юрія Федьковича. Чернівецький період у житті Михайла Ткача згадав викладач культурології, завідувач навчально-виробничої практики Чернівецького обласного фахового коледжу мистецтв ім. Сидора Воробкевича Євген Скрипник. Музичним доповненням стала пісня «Білі лебеді» (сл. М. Ткача, муз. О. Білаша) у виконанні студентки 4 курсу Чернівецького обласного фахового коледжу мистецтв ім. Сидора Воробкевича, лауреатки міжнародних конкурсів Тетяни Семенюк (концертмейстер – лауреатка міжнародних конкурсів Дарія Зайцева, викладач Інга Міцан), а також відеозаписи улюблених відомих пісень на слова Михайла Ткача «Марічка» та «Сину, качки летять».

Визначною, багатогранною постаттю на Буковині був журналіст, письменник і громадський діяч В.І.Михайловський. До його ювілею

організовано вечір-спогад «Коли є пам'ять – буде майбутнє...». У чудовій атмосфері відбулося спілкування з родиною. Гарними спогадами поділились колеги журналісти із газети «Буковина», де він багато років попрацював. Хороший настрій створили земляки із Заставни. У постановці народного аматорського театру «Дивосвіт» відбулася постановка твору В.Михайловського «Покараний гріх» під керівництвом Л.Гайдей. На зустрічі звучали улюблені пісні В.Михайловського у виконанні народного артиста України, художнього керівника ЗАБАПіТ Я.Солтиса та народного артиста України, педагога, культурна громадського діяча І.Дерди. Супроводжувала захід книжкова виставка, де представлена була творчість ювіляра та відеоматеріали надані родиною.

Налагоджено багаторічну співпрацю відділу з інститутом післядипломної педагогічної освіти. Працівники інституту долучилися до проведення мистецької вітальні ««Черешневий гай» у творчості Алли Дутківської», присвячено 70-річчю від дня народження заслуженої діячки мистецтв України, художниці-модельєра, педагога. Присутні ознайомились з книжковою виставкою «Дорогами долі», та прослухали бібліографічний огляд видань представлених на виставці. Зворушливо відбулися ювілейні гостини педагога, великої патріотки, громадської діячки Т.А.Мінченко «Берегиня народознавства Буковини». Привітали ювілярку колеги з Інституту післядипломної педагогічної освіти.

Популяризація творчості видатних постатей (письменників)... відбувається також через книжкові виставки: «Літературна палітра Буковини», «Віталій Колодій: письменник, журналіст, перекладач», «Літературний простір Івана Нагірняка», «Коли є пам'ять – буде майбутнє...» до ювілею (В.Михайловського), «Євген Гакман – митрополит Буковини», «Сидір Воробкевич – явище всеукраїнське та європейське», «Залюблений у старовину» (до 90-річчя І.Снігура), «Її любов'ю була Буковина» (про Є.І.Антонюк-Гаврищук), «Юрій Федькович та його епоха», «В її книжках всі барви слова» (до дня народження О.Кобилянської), «Пам'ять збережена у книгах» (до дня

народження М.Івасюка), «Корінна гуцулка з буковини» (до 60-річчя від дня народження письменниці М.Матіос), «Словом живу постійно» (до 70-річчя від дня народження письменника Володимира Вознюка), «Творчий скарб журналіста та краєзнавця Юхима Гусара» (до 75-річчя від дня народження), «Збирач немеркнучих істин» (до 80-річчя від дня народження краєзнавця Мірчі Мінтенка), «Магія поетичного слова» (по творчості письменника Василя Місевича), «Відкрий для себе рідний край», «Чернівецька область у різномаїтій палітрі України», «Рідний край у літературному слові Юрія Федьковича», «Посіяне поетом проростає зерниця» (до 130-річчя від дня народження письменника Дмитра Загула), «Іларій Карбулицький – письменник, журналіст, видавець, педагог і громадський діяч», «Поезія краси і поступу» (до 150-річчя письменника С. Яричевського), «Жанрова палітра Віталія Колодія», «Нам так потрібно голосу його» (за творчістю письменника Т. Мельничука), «З пам'яті не зітреш» (до 30-річчя Чорнобильської катастрофи), «Поезією і прозою осяяна дорога» (до 80-річчя письменника В. Фольварочного), «Петро Брицький – визначний дослідник історії», «Життя і слово Миколи Рачука», «Сидір Воробкевич – видатна постать буковинської культури», «З доробку етнографа, краєзнавця, доктора історичних наук, просвітянина Г. Кожолянка», «Співець землі, що родить хліб» (до 100-річчя від дня народження письменника І. Діброви), «Життєвий та творчий шлях письменника Василя Довгого», «Віру, любов, надію Буковинов скрізь посію...» (до 187-річчя письменника і громадського діяча Ю. Федьковича), «З виру тих подій» (до 400-річчя Хотинської битви).

В рамках проекту «Діалог з письменником» відбуються творчі зустрічі, презентації книг з відомими українськими та буковинськими поетами та письменниками, бардами: В. Китайгородською, К. Заставською, О. Довгань, В. Каверіним, М. Лазаруком.

Не менш цікаво пройшла творча зустріч із поетом Василем Місевичем, який в цьому році отримав літературну премію ім. В. Колодія. Автор представив нову книгу «Шипинські овиди: лірика ХХІ ст.». Присутні

детальніше ознайомилися із творчістю поета завдяки виступам видавця Д. Туз, доньок В. Колодія. Впродовж заходу читалися вірші автора, а також чудовим доповненням стала розгорнута книжкова виставка «Магія поетичного слова».

80-річчя від дня народження відзначив і знаний в області краєзнавець та етнограф Мірча Мінтенко. Ювілейні гостини з нагоди його ювілею відбулися в бібліотеці Великого Кучурова Сторожинецького району. На заході були присутні керівництво ОТГ, інтелігенція району, представники нашого відділу, з яким Мірча Дмитрович дуже плідно співпрацював. Його творчий доробок був представлений на книжковій виставці «Збирач немеркнучих істин».

У соціально-медичному центрі «Турбота» організовано цикл краєзнавчих годин: «Художнє слово Марії Гулей», «Творчі ужинки Марії Матіос», «Гуцульщина і Буковина в житті і творчості Володимира Вознюка», «Цікаві факти з історії Буковини».

Започатковано нові літературно-мистецькі проекти «Невипадкові зустрічі» та «Незабутні забуті імена», «Звичайні люди незвичайного міста» «Незламні», стартували проекти «5 днів з бібліотекою» та «Філософська лабораторія».

Не припинялась презентаційна робота і під час пандемії. Зокрема проведено: працівники бібліотеки успішно виконували свою роботу дистанційно. Зокрема, популяризувались матеріали про життя і творчість видатних людей краю, які є в бібліографічному покажчику «Пам'ятаймо!», так в мережі Facebook подавалась інформація про народного артиста Х. Кудрицького; літературознавця, педагога А. Волкова; єврейського поета, прозаїка, драматурга Мойсея Альтмана; письменника-байкаря Е. Штейнберга. Подано матеріал під рубрикою «Знайомтесь: видатні ювіляри Буковини» про народного артиста України, оперного співака, Героя України Дмитра Гнатюка; художника Миколу Івасюка; першу жінку лікаря і громадську діячку Софію Окуневську-Морочевську. До Всесвітнього дня вишиванки в мережу Facebook виставлено цікавий матеріал «Вишивана Буковина», а до дня народження українського письменника, композитора Сидора Воробкевича опубліковано допис з посиланням на документальний масив про його життя і діяльність.



Також у мережі Facebook запропоновано звернути увагу на онлайнову книжкову ятку «Цікаві книги про Буковину іноземними мовами», де представлено видання німецькою, угорською, румунською та польською мовами. До ювілею знаного журналіста, краєзнавця Михайла Ревуцького організовано книжкову виставку «Добрими спогадами світиться його ім'я». Цікавий матеріал віртуальним користувачам з нагоди уродин письменників запропоновано через книжкові викладки «Щедроті творчої ниви Михайла Івасюка», «Ольга Кобилянська – життєвий і творчий шлях». Систематично в мережі Facebook виставлялася інформація про нові надходження у відділ, загалом на Facebook виставлено 20 постів.

Бібліотека вшанувала цікавим заходом 70-річчя від дня народження славетного буковинця, льотчика-випробувача, першого астронавта Незалежної України, Героя України Леоніда Каденюка. Знаковою подією стала підготовка, видання та презентація біобібліографічного покажчика «Леонід Каденюк. Серце, віддане космосу (1951–2018)». Працівники накопичували, вивчали та відбирали тематичні публікації з крайових та місцевих друкованих видань (газети, журнали, книги). Створили та упорядкували за розділами бібліографічні описи інформаційних джерел, фотодокументів, спогадів для підготовки та видання цього видання (651 джерело). Для уточнення біографічних даних відбулася поїздка на батьківщину Л. Каденюка в с. Клішківці Чернівецької області, де відбулися зустрічі з бібліотекарями в місцевій бібліотеці, у шкільний музеї «Буковина – край космічний», в батьківський дім космонавта. У підготовці біобібліографічного покажчика значну допомогу у вигляді інформаційних ресурсів надали Едуард Кузнецов (м. Київ), Галина Руденко (м. Київ), Віталій Яценко (м. Чернівці), Т. Спориніна (м. Чернівці), Житомирський музей авіації і космонавтики, УМАКО «Сузір'я» (м. Київ), Іван Каденюк (м. Чернівці). До покажчика увійшли фотоматеріали, спогади близьких людей, особисті листи, легендарні цитати Леоніда Каденюка, вірш-посвята від О. Репіної, завідувачки ВЗРБФ та уривок з книги «Слово моє...» брата-двійника Сергія Каденюка. Бібліографічний посібник виданий у

видавництві «Рута» накладом 200 примірників за спонсорські кошти (17 тис. грн від С. О. Станкевич, гендиректорки «Трембіти», та І. З. Місевич, власник ПП «Артон»). Презентація відбулася у серпні в режимі офлайн та онлайн, в якій взяли участь представники молодіжних організацій, викладачі шкіл, представники УМАКО «Сузір'я» та бібліотек Чернівецької області. 200 примірників подаровані бібліотекам Чернівецької області та відправлені в організації і бібліотеки Києва, Дніпра, Житомира.

У листопаді-грудні фахівці відділу працювали над виданням ювілейного календаря – 2022 «Зірка Леоніда Каденюка над Буковиною», присвяченого 25-й річниці польоту космонавта на американському шаттлі «Колумбія» (19.11.1997 – 05.12.1997). Календар виданий у колаборації з ЧНУ ім. Ю. Федьковича (куратора Т. Марусик, проректорка з навчально-виховної роботи, керуюча об'єктом ЮНЕСКО) та Чернівецьким центром юних техніків ім. Л. Каденюка(директор В. Яценко), Регіональним відділенням УМАКО «Сузір'я», наклад 300 примірників.

З нагоди 150-річчя від дня народження відомої письменниці, перекладачки, громадської діячки, педагога, бібліографа Костянтини Малицької, авторки відомої пісні «Чом, чом, чом, земле моя...», в книгозбірні зібралися шанувальники творчості поетеси на ювілейне зібрання – круглий стіл «З когорти подвижників». У межах заходу завідувачка редакційно-видавничого відділу Іванна Рудько презентувала персональний біобібліографічний покажчик «Костянтина Малицька (1872–1947)». Серед запрошених учасників – авторка передмови до видання «Невсипуща праця для України» Оксана Івасюк, кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри української літератури, яка розповіла цікаві факти з життя письменниці. Про спільну роботу над виданнями творів Костянтини Малицької поділилися Валентина Бузинська, яка долучилася з далекої Канади, та директорка видавничого дому «Букрек» Дарина Туз. Про Буковинський період життя Костянтини Малицької розповіла Інна Юречко, вчителька Лужанського опорного закладу загальної середньої освіти I-III ступенів ім. Василя Орелецького. Відому поезію «Чом, чом, земле моя»,

написану в смт Лужани, продекламувала учениця 6 класу Софія Танасійчук, а вірш-присвяту Костянтині Малицькій «Життя, наче спалах» Сільви Заєць прочитала учениця 6 класу Ангеліна Кипка. Учасники заходу мали можливість послухати найпопулярнішу пісню Костянтини Малицької «Чом, чом, чом, земле моя» у виконанні кандидатки філологічних наук, доцентки кафедри української літератури ЧНУ ім. Юрія Федьковича Валентини Чолкан. А також відеозапис пісні «Марш соколів» (сл. Костянтини Малицької, муз. Ярослава Ярославенка), з репертуару Українських Січових Стрільців. Руслана Гончар, співавторка укладачка видання, підготувала віртуальні презентації «Світлини» та «Творчий шлях у книгах», які наочно доповнили захід. До онлайн-режиму долучилося 20 учасників, серед яких і бібліотекарі територіальних громад області.

23 серпня 2022 року у внутрішньому дворіку презентовано проєкт «Open-air-Library» (Відкрита бібліотека). Основна мета проєкту – створення відкритого комунікативного та інформаційного простору для неформального спілкування, проведення різноманітних івентів (освітніх, інформаційних, дозвіллевих). Це простір, де відвідувачі будуть поєднувати освіту з дозвіллям та розвитком творчих здібностей, спілкуватися, грати, проводити вільний час, реалізовувати свої креативні ідеї, обмінюватись думками. Відбулись зустрічі з книжковим блогером Віталією Козменко, письменницею Іванкою Стеф'юк, поеткою Мариною Горбатюк, художницею Катериною Коркач-Валієвою, актором драматичного театру та кіно, режисером-постановником, художнім керівником Народного Драматичного Театру ім. Г.В. Агеєва Центрального палацу культури м. Чернівців Іваном Данілінім. Учасники мали можливість оглянути книжкові виставки, інсталяції, фотовиставки, взяли участь у оголошених акціях та віртуальній екскурсії країнами світу з допомогою окулярів віртуальної реальності. Принадою презентації став “відкритий мікрофон”, в якому звучала сучасна та класична українська поезія у виконанні представників партнерських організацій та всіх охочих.

Бібліотекою було запроваджено проєкт «Буковина і буковинці» який знайомить вимушених переселенців зі сторінками історії, культури, літератури нашого краю. Відкриття проєкту відбулось 30 березня з нагоди відзначення 630 річниці першої згадки про Буковину.

На базі бібліотеки діє акція «Книжки для вільного користування». До послуг переселенців – вільний доступ до книг, який надає широкі можливості для задоволення читацьких запитів та уподобань, безкоштовний доступ до мережі Інтернет, надання послуг електронного урядування, віртуальної служби. Кожен охочий може завітати до бібліотеки та отримати безкоштовний «Подарунковий сертифікат» на запис і можливість скористатись різноманітними бібліотечно-інформаційними послугами.

Команда бібліотекарів обласної бібліотеки продовжує цикл інформаційних виїзних заходів в рамках проєкту на локаціях, де проживають внутрішньо переміщені особи із південних та східних регіонів України.

Філія обслуговування юнацтва обласної книгозбірні впроваджує проєкт для дітей та молоді, які на сьогодні проживають з батьками в м. Чернівці. Спільно з батьками дітей із східних областей створено арт-студію «СТІБок – зшиваємо країну», яка щотижня проводить практичні заняття з освоєння різноманітних технік вишивки з дітьми. В рамках проєкту «Не сам на сам», з метою ознайомлення ВПО із традиціями буковинської гостинності відбулася презентація «Смаколиків Буковини» та огляд книжково-ілюстративної викладки «Золото на тарілці. Смаки кукурудзяної мандрівки», що присвячена Міжнародному дню кухаря і кондитера та етнолабораторія «Буковинці в передчутті Різдва: звичаї та традиції». Мета – популяризація серед ВПО традицій та звичаїв буковинців у часи різдвяного посту і підготовки до надвечір'я Христового, що сповнені багатих духовних практик (Іванна Стеф'юк, науковця Буковинського центру культури і мистецтв). Презентація приватної колекції краєзнавця, історика Юрія Михайловича Миська «Побутове приладдя буковинських селян і містян XIX – XX століть». Фотосесія і презентація-

дегустація традиційних страв святвечора від науковиці ЧТЕІ КДТЕУ Тетяни Незвещук-Кугут.

В рамках всеукраїнського проекту «Сади перемоги», бібліотека приєдналася до цієї державної ініціативи і надала інформаційно-просвітницьку підтримку буковинській громаді в реалізації цього проекту. На сайті ЧОУНБ ім. М. Івасюка розміщена інформація про фідбек-презентацію «Плоди миру вирощуємо разом».

Беручи до уваги те, що світ швидко змінюється, то й техніки промоції читання повинні змінюватися та відповідати сучасним запитам. В нашій бібліотеці з метою популяризації читання в кінці 2022 року був створений офіційний телеграм-канал бібліотеки [https://t.me/library\\_cv](https://t.me/library_cv), який менше, ніж за рік набрав майже 170 підписників. Завдяки активному веденню телеграм-каналу є можливість рекламувати заходи з промоції читання та залучати нових користувачів.

Одним з найпопулярніших заходів серед наших користувачів є книжковий клуб «ПереПРОчитання», заснований у 2022 році. Учасники клубу обговорюють твори класичної та сучасної літератури українських і зарубіжних письменників. Основна мета книжкового клубу – підготовка професійних читачів з літературознавчою базою знань. Під час засідань клубу учасники вчать звертати увагу на деталі, визначати особливості прозових жанрів, простежувати прийоми авторського стилю.

На честь 160-річчя від дня народження буковинської письменниці, культурної і громадської діячки Ольги Кобилянської учасники клубу провели виїзне засідання книжкового клубу у музеї-садибі письменниці в селі Димка, де читали «Царівну» Ольги Кобилянської. Це засідання викликало неабиякий інтерес, про що свідчать публікації в мережі Інтернет [27; 35].

Задля промоції літературно-мистецького надбання регіону в 2021 році бібліотека виступила організатором конкурсу туристичних маршрутів за романом видатної української письменниці Марії Матіос «Букова земля». Метою Конкурсу було посилення уваги до історико-культурної спадщини

Буковини та сприяння розвитку літературного туризму. Основне завдання Конкурсу – розробка туристичного маршруту та тексту екскурсійного супроводу для ознайомлення з об'єктами та пам'ятками, пов'язаними з історичними подіями та особистостями, описаними в романі, місцевим фольклором (легендами, переказами, казками тощо), традиціями та святами, ремеслами.

Переможців Конкурсу визначала робоча група експертів за найбільшою кількістю набраних ними балів за визначеними критеріями. До участі зголосилося 20 учасників: істориків, краєзнавців, екскурсоводів, бібліотекарів, музейних працівників, студентів з Івано-Франківської та Луганської областей, м. Чернівці та районів Чернівецької області. Упродовж шести місяців тривала пошукова, науково-дослідницька та організаційна робота зі збору, опрацювання, систематизації та методичного оформлення пакетів екскурсійних матеріалів.

За результатами конкурсу учасники були відзначені призами та відзнаками, а, відповідно до умов конкурсу, кращі туристичні маршрути були запропоновані органам місцевого самоврядування, підприємцям області для впровадження в планову екскурсійну діяльність. Це, водночас з популяризацією творчості нашої видатної землячки – письменниці Марії Матіос, стало вагомим кроком у популяризації літературно-мистецького туризму в Чернівцях, області та України в цілому.

Важливою соціокультурною і головною книжковою подією на Буковині стало проведення книжкової виставки «БукФест» – найбільшого літературного фестивалю за участі українських авторів. Адже Буковина не лише мистецький край, а й літературний! Це – неповторні літературні постаті Юрія Федьковича і Ольги Кобилянської, братів Сидора та Григорія Воробкевичів, Івана Бажанського і Євгенії Ярошинської, Дмитра Загули і Остапа Вільшини, Ірини Вільде і Йосипа Бурга, Параски Амбросій і Михайла Івасюка, Михайла Ткача і Мірчі Лютика.

Обласний книжковий фестиваль «БукФест» був започаткований книжковою виставкою-ярмарком в 2016 році, а в 2017 році був іменований як I й книжковий фестиваль «БукФест». Він відбувся 26 – 27 травня в м. Чернівці.

Засновником обласного книжкового фестивалю «БукФест» виступило управління культури Чернівецької обласної державної адміністрації, а координатором заходів – Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека ім. Михайла Івасюка.

I-й «БукФест» був присвячений 100-річчю від дня народження письменника Михайла Івасюка. Метою книжкового фестивалю «БукФест», було наблизити світ друкованого слова до шанувальників. Фестиваль став справжнім торжеством книги, авторського слова, живого спілкування книголюбів із авторами. Адже і для книги, і для читача надзвичайно важливим є фактор зворотнього зв'язку: авторських зустрічей з тими, для кого твориться книга.

У Чернівцях водночас зібралися на дво-, а подекуди і три-денне дійство численні гості: 17 письменників України та буковинські літератори, всі місцеві видавництва та видавництва України: «Видавництво Старого Лева», «Апріорі», Час майстрів», компанія «Розумаха», та ін.

Книгарні розгорнули свої багатства у наметовому містечку вздовж вулиці Ольги Кобилянської в ареалі обласної бібліотеки. Проведена численна кількість локацій. Це сухі цифри, а за ними найцікавіша у світі робота: поєднання закарбованого у друкованому слові інтелекту з живим сприйняттям. Нові імена, нові знайомства, старі творчі зв'язки, очікувані зустрічі. Цікавою особливістю було те, що майже всі запрошені поважні гості мають або буковинське коріння, або тривалий час працювали на теренах Буковини, або ж не раз відвідували наш благословенний край. Софія Майданська, Галина Тарасюк, Василь Фольварочний, Зірка Мензатюк, Роман Кухарук – кого залишать байдужими ці імена? Не лише літературна творчість поєднує цих письменників, а й суто людські взаємини і вдячність до отчого краю.

Урочисте відкриття обласного фестивалю було вагомим за змістовним наповненням та постатями, які взяли у ньому участь. Знаковим було перше

слово від Оксани Івасюк, науковця та доньки письменника М. Г. Івасюка. Про значення літератури в житті спільноти, діяльності організацій, дотичних до просування книги на шляху «автор-читач», а саме-видавництв, книгарень, бібліотек говорили і представники влади В. Мельничук, заступник голови Чернівецької обласної ради, О. Паскар, заступник міського голови, В. Китайгородська, начальник обласного управління культури ОДА, поважні гості Т. Фольварочна-Пишнюк, відповідальний секретар Національної спілки письменників України, В. Фольварочний, представник Буковинського земляцтва в Києві, В. Довгий, очільник обласної організації Спілки письменників України, В. Герасим'юк, письменник, лауреат Шевченківської премії, Т. Логуш, співзасновник Міжнародної премії «Коронація слова». Урочистості моменту додало і вручення обласної премії імені Пауля Целана цьогорічним лауреатам: у номінації «За новаторство і оригінальність» Мар'яну Лазаруку та у номінації «Дебют» Іванні Стефюк - молодим, перспективним майстрам слова.

За дні фестивалю чернівчани мали змогу придбати книги, відомі і щойно видрукувані, зібрані в одному місці, не переобтяжуючи себе тривалим ходінням книгарнями у пошуку певної «родзинки». Книгарня наблизилась до відвідувачів і стала осердям книжкового фестивалю. Вулиця перетворилася у суцільний книжковий світ. А найавторитетніші і найвідоміші Василь Герасим'юк, Анатолій Кичинський, Мирослав Дочинець залишили незабутні враження від зустрічей у серцях вдячних буковинців. Вони взяли участь у кількох локаціях. Поважну аудиторію зібрала презентація книг серії «Третє тисячоліття: українська поезія», автором ідеї якої є буковинський письменник Мирослав Лазарук.

І не лише чернівчани надихалися цим святом, але і мешканці районів мали змогу познайомитися з письменниками, братами Капрановими, що здійснили літературний тур Буковиною, побувавши у містах Заставна, Кіцмань, Сторожинець, Глибока, Герци. Добре відома і шанована на Буковині Галина Тарасюк, що працювала на наших теренах понад 30 років мала зустрічі з студентством Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича та членами клубу творчої інтелігенції м. Вижниця. Неймовірні враження отримали



чернівчани і вижничани від неповторної автентично-містичної поезії Влади Власенко з Івано-Франківська, познайомившись з її першою поетичною книгою «Згарди», особистого спілкування з письменником з високим читацьким рейтингом, Мирославом Дочинцем. Молода поетка Олена Ольшанська (м. Запоріжжя), переселенка зі Сходу, вразила глибиною пережитого і перелитого у слово у книзі «Перепрошивка», яку презентувала на фестивалі.

З центральної літературно-мистецької сцени презентували унікальний альбом «Писанки наших бабусь. Зібрання писанок Ю. Ференчука». Наталка Суруджій, писанкарка, вона ж автор проекту та упорядник захоплено представила результати кропіткої роботи із зібрання 1700 писанок художника і колекціонера. Це видання чернівецького видавництва «Місто» уже відоме далеко за межами України. Альбом уже викликав велике зацікавлення українцями діаспори.

Негода дещо вносила свої корективи і певні автограф-сесії переносилися до затишних залів обласної бібліотеки, яка перетворилася на своєрідну літературну Мекку. Всі читальні зали бібліотеки були задіяні для зустрічей читачів з письменниками Галиною Тарасюк, Лесем Буді-Янським, який завітав на фестиваль з книгою «Містичні новели». Широко відоме в Україні та за кордоном видавництво «Букрек» представило власну друковану продукцію, презентувало серію книг місцевого автора Валентина Ткача, які він визначив за жанром, як «методички» для життя.

Організатори фестивалю намагалися детально продумати і організувати найкомфортніше спілкування з авторами, залучаючи до забезпечення локацій інші споріднені установи. Так, Целанівський літературний центр відкрив свої двері для зустрічей з лауреатами конкурсу «Коронація слова» Анною Тарнавою, Оксаною Драчковською та співзасновником конкурсу Тетяною Логуш та наступною зустріччю з авторами книг, що вийшли у видавництві «Книги-XXI»-Інгою Кейван, Сергієм Воронцовим, Максимом Дупешком.

Для найменших і найбільш зацікавлених у яскравій книжковій продукції, дітей, була оформлена спеціальна казково - приваблива територія. Твори

дитячих письменників, інсценізація казок буковинських письменників В. Кукульняка та В. Мельника, зустріч «Квітник казок від Зірки Мензатюк», до речі, уродженної буковинки, розважальна програма захоплювала малюків, не дивлячись на не завжди сонячну погоду.

Окрема локація «Бібліотека збирає друзів» об'єднала професійних письменників краю, які обговорили нагальні проблеми сучасного літературного процесу на Буковині. А непрофесійні майстри слова, традиційно, зібралися у літературно-мистецькому клубі «Дебют», на який запросили автора-виконавця Володимира Каверіна, вже киянина, в недалекому минулому члена клубу, який вражає не лише неповторним вокалом, а й, як власними пісненими текстами, так і піснями на слова Іванни Стефюк. Гармонійною у роботі «Дебюту» була і участь Влади Власенко, яка разом з І.Стефюк долучали присутніх до автентики гуцульської поезії. Оскільки члени «Дебюту» у творчому доробку мають друковані видання, нинішнє засідання стало невід'ємною частиною «БукФесту». Піднесеної атмосфери зустрічі додали приємні події місяця: вихід з друку книг 2-х учасників «Дебюту»: Алли Чобан - «Горішки для Аліски» у серії «Маленька казочка», започаткованій саме учасниками «Дебюту» у незмінному дизайні Раїси Рязанової та Сергія Воронцова - «Книга з повітря. Czernowitz. (Життя чернівчан на тлі часу та міста)», що збагатить добірку видань про Чернівці. Щиро вітали «дебютівці» і целанівську лауреатку, члена клубу Іванну Стефюк, творість якої часом нагадує мольфарство. Навіть назва клубу збіглася з назвою номінації премії.

Заходів було багато. Були вони різноманітними. Окрім обласних бібліотек були задіяні міські та муніципальна бібліотека, бібліотека Чернівецького національного університету. Навіть кав'ярні центральної вулиці Чернівців перетворилися на літературні майданчики. Це «Віденська кав'ярня» та «Львівські плячки», де з шанувальниками зустрічалася чернігівська поетка Катерина Справцева.

А найбільш емоційно-насиченою була зустріч з усіма гостями фестивалю. Водночас у органній залі Чернівецької обласної філармонії зібралися

письменники та митці. Присутні почули не лише художнє слово, а і насолодилися унікальною вокальною майстерністю Олени Урсуляк, лауреата обласної премії ім. Сіді Таль, солістів філармонії П. Дворський-молодший, В. Фісюк, познайомилися з музичною гранню таланту братів Капранових.

Молодь зібралася на більш, ніж тригодинний концерт співаної поезії у Центральному палаці культури Чернівців. До речі рівень учасників вражав високою виконавською майстерністю всіх учасників без виключення, від молодих співаків, братів Олександра та Юрія Олесів, поетів Олега Осташека, Ірини Лазоревич до вже відомих місцевих і запрошених бардів Володимира Каверіна, Валерія Сергєєва ( м. Київ). Але окремо хочеться відзначити творчий дует Ігоря Андроника і 13-річної Юлії Штефунік, які полонили слухачів і авторським текстом Ігоря і неповторною вокальною манерою дуету.

Фестиваль не був би фестивалем, якщо б не об'єднав різноманітні заходи, дотичні до книг та книговидання. Це численні майстер класи: виготовлення книжкових закладок та інших графічних моделей на 3-D принтері, творчі майстерні, зокрема з ілюстрування книг від Олексія Карпенка, вистави літературного дитячого театру від обласної бібліотеки для дітей, літературні екскурсії «Вечірні Чернівці» тощо.

А книжкова виставка «Це край мій Буковинський, до болю український», названа словами М.Г Івасюка, чие ім'я носить обласна бібліотека вдало доповнювалася пересувною виставкою документів та речей письменника «М. Івасюк – славний син України» від обласного краєзнавчого музею.

II-й книжковий фестиваль «БукФест» відбувся 26 – 27 вересня 2019 року у рамках якого були проведені численні презентації книг, творчі зустрічі з письменниками та поетами, автограф-сесії, проекти та виставки, ніч поезії та авторської пісні, літературно-мистецький вечір, книжкові інсталяції, благодійні акції, майстер-класи, екскурсії нічним містом та багато іншого.

Основна мета фестивалю, це популяризація української літератури в усіх її проявах, особливо серед молоді. Книжковий фестиваль «БукФест» на вулиці О. Кобилянської зібрав понад 25 видавництв і понад 30 книгарень. Були

представники з Києва, Львова, Франківська, Тернополя. Серед гостей фестивалю: Володимир Лис та Надія Гуменюк, Михайло Маслій, Анастасія Дмитрук, Іван Андрусак, Софія Майданська, Світлана Бреславська, Неоніла Стефурак, Олена О'Лір (О. Г. Бросаліна) Андрій Павлишин та інші автори.

Важливим заходом була презентація проєктів Українського інституту національної пам'яті «Усна історія (Майдан та АТО)», а також презентація Національного демократичного інституту міжнародних відносин «Це теж зробила вона» про видатних та талановитих українок.

Фестиваль - надзвичайно актуальне дійство, що підвищує рівень культури читання серед населення. Сучасна українська література є в стадії активного розвитку. Багато письменників, які вже мають своє ім'я, які є впізнаваними, та за кордоном їхні твори перекладаються іншими мовами. Разом з тим з'являються багато молодих авторів, і подібного роду фестивалі, це ще один шанс заявити про себе. Фестиваль дає можливість побачити своїх улюблених поетів та письменників, поспілкуватися з відомими та захоплюючими людьми, придбати книги за цінами виробника, та просто із користю провести свій час.

В рамках цього заходу також працював Дитячий майданчик для наймолодших відвідувачів із цікавою розважальною програмою: ігри, вікторини, конкурси, майстер-класи, інсценізації казок. Він відбувався у приміщенні Чернівецької обласної бібліотеки для дітей. Бібліотекарі інсценізували казки Ш. Перро, В. Мельника, В. Кукульняка та інші. Проводились різноманітні майстер-класи з виготовлення книжкових закладок з орігамі, виготовлення кульок з ниток.

III-й обласний книжковий фестиваль «БукФест» в Чернівцях відбувся 18-19 жовтня 2023 року. Фокусна тема фестивалю: нація, яка читає – непереможна. Актуальність теми як і самого фестивалю – незаперечна Він є ще однією важливою сторінкою українського культурного фронту.

Як зазначила організаторка фестивалю в.о. директорки Чернівецької обласної універсальної бібліотеки імені Михайла Івасюка, заслужена

працівниця культури України Олена Баннікова, що «у найтемніші часи і коли найважче жити нашому народу, важливе значення мають культура та література. Наш фестиваль є підтвердженням цього. Буковина – край мистецтва. Водночас це і край літератури, адже тут жили й творили Воробкевич, Федькович, Кобилянська та інші. У свій час Пауль Целан сказав, що Буковина – місцевість, де жили люди та книжки», додає Баннікова [31].

У вітальному слові заступник голови Чернівецької обласної ради Михайло Павлюк зокрема зазначив: «Цей фестиваль об'єднав різних, але єдиних метою людей. Адже тут є видатні письменники та письменниці, молоді автори, є критики та митці, вдови, які написали про життя після втрати чоловіка-воїна. Українське слово тримається завдяки вам. Бажаю продуктивної праці, важливих зустрічей, приємного спілкування та нових планів. Адже наша країна живе і бореться завдяки захисникам, які воюють, та людям, що виконують свою роботу щодня, і кожен на своєму місці» [34].

Головна ідея фестивалю – розвиток читання та зустріч з книгою і людьми, які її створюють. Відбувається він у рамках заходів Регіональної програми розвитку культури на 2023-2025 роки.

Упродовж двох днів фестивалю відбулося понад 40 цікавих зустрічей, панельних дискусій, відкритих лекцій, презентацій кращих книжкових новинок, літературних та поетичних читань, автограф-сесій, книжкових інсталяцій, благодійних акцій, майстер-класів, екскурсій, а також благодійний аукціон на допомогу Збройним Силам України. Задіяно 20 локацій: аудиторії ЧНУ ім. Юрія Федьковича, зали наукової бібліотеки Чернівецького університету, Буковинський медіа-центр «Belle Vue», Молодіжний центр Чернівців «Резиденція молоді», Зал органної та камерної музики обласної філармонії ім. Дмитра Гнатюка, Чернівецьке обласне товариство румунської культури ім. Міхая Емінеску, Глибоцький лицей, Сторожинецька центральна бібліотека, бібліотеки-філії № 1, 21 та Центральна міська бібліотека КБУ «Чернівецька ЦБС», Чернівецька обласна бібліотека для дітей тощо.

Учасники та відвідувачі фестивалю змогли зустрітися і поспілкуватися з численними авторами, серед яких Марія Матіос, Тамара Горіха Зерня, Діана Клочко, Андрій Новак, Ігор Набитович, Галина Крук, Юлія Федів, Оксана Івасюк, Іванна Стеф'юк, Віра Китайгородська, Дара Корній, Анастасія Нікуліна, Марина Провоторова, Ігор Селівра, Оксана Дудар, Родіка Зегря та інші талановиті автори [36].

Ключовою подією фестивалю стала зустріч з лауреаткою Національної премії України імені Тараса Шевченка, Почесною громадянкою міста Чернівців письменницею Марією Матіос. 18 жовтня вона презентувала свою крайню книгу у залі органної та камерної музики Чернівецької обласної філармонії імені Д. Гнатюка. Модерувала зустріч письменниця Іванна Стеф'юк [33].

У своїй книзі «Марія Матіос розповідає історії п'ятьох жінок. Усі вони - різні, у кожній своя доля, але об'єднує їх одне - найстрашніше, що може спіткати маму, — втрата єдиного сина. Кожна переживає горе по-своєму, а разом вони доповнюють одна одну і розкривають усю глибину й розпач трагедії осиротілого материнства. «Мами» - важка, драматична книга. Неможливо не співчувати її героям, як неможливо не звернути увагу й на гострі питання, які порушує відома українська письменниця у своєму творі» [23].

У виступі Марія Матіос навела надто важливі для сьогодення слова, прочитані нею на могилі загиблого від рук рашистів воїна Василя Прокопое на Чернівецькому кладовищі: «Не страшно померти, страшно не зробити в житті те, що ти можеш зробити. Моє життя взамін на ваше світле майбутнє» .

В рамках фестивалю помітним явищем стала презентація книги «Щоденник вдови», львівської журналістки, письменниці Оксани Дудар. Книга присвячена світлій пам'яті Віктора Дудара – чоловіка письменниці, журналіста, захисника України, який загинув 2 березня 2022 року, захищаючи Миколаївщину від рашистських окупантів. Тендітна, сильна жінка, якій судилося стати вдовою героя, поділилася своїми спогадами про чоловіка, розповіла, як скрізь біль і смуток народжувалася книга [24].

Обсяг дипломної роботи не дає можливості навести перебіг усіх численних заходів фестивалю. Назвемо тільки найпомітніші. Важливою подією фестивалю стала панельна дискусія «Культурний тил: книги війни» за участю гостей фестивалю, книговидавців, журналістів. Цікавою була творча зустріч з лауреаткою Національної премії України ім. Т. Шевченка, українською письменницею, перекладачкою, волонтеркою Тамарою Горіха Зерня. В чарівний та дивовижний світ книг закликала гостей фестивалю Дарія Корній, лауреатка літературних премій, письменниця, «Спогадами з мистецької родини» ділився Ігор Набитович, літературознавець, перекладач, доктор філологічних наук, професор Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Актуальною була розмова про «Війну і творчість» з поеткою, перекладачкою, літературознавицею.

**Підсумуємо**, що всі заходи книжкового фестивалю «БукФест» у Чернівцях тим чи іншим чином були співзвучними подіям сучасної війни, сприяли зміцненню віри в нашу майбутню перемогу над ворогом. Фокусна тема «Нація, яка читає – непереможна» знайшла своє відображення у багаточисельних заходах фестивалю і його результати будуть мати відчутний соціокультурний вплив на українське суспільство.

### ***Висновки до другого розділу***

1. В пошуках нових форм і методів соціокультурної діяльності Чернівецька обласна універсальна наукова бібліотека імені Михайла Івасюка проводить численні як книжкові так і некнижкові заходи. Книжкові - презентації кращих книжкових новинок, літературні ювілейні вечори, поетичні вечори, літературні та поетичні читання, автограф-сесії, книжкові інсталяції. Некнижкові заходи активно використовуються бібліотеками як для підвищення своєї привабливості у населення, так і для створення приводів для знайомства з бібліотекою, опосередкованого залучення до читання, створення моделі бібліотеки як культурного центру місцевої громади.

2. Традиційний книжковий фестиваль «БукФест» у Чернівцях, проведення якого відроджено в умовах воєнного стану, стало ключовою актуальною соціокультурною подією не тільки Буковини, а й всієї України і має велике значення для популяризації творчості видатних культурно-мистецьких особистостей Буковинського краю.



## ВИСНОВКИ

Кваліфікаційна магістерська робота присвячена висвітленню діяльності регіональної бібліотеки як модератора соціокультурного простору і стратегічного суб'єкта культурних змін, який здійснює активний вплив на різні соціокультурні середовища.

Бібліотека, як і раніше відіграє значну роль у культурному житті суспільства. Її статус як культурного, духовного, інтелектуального центру досить високий. Він підтримується здебільшого завдяки кваліфікованій, професійній роботі співробітників бібліотек, а також завдяки самому змістовно-смісловому ядру функціонування установи.

Сучасна бібліотека – це культурно-інформаційний центр, система зберігання, упорядкування, надання інформації. Бібліотека тісно пов'язана з культурною, соціально-економічною, політичною сферами життя. Суспільство формує цю соціокультурну інституцію, диктуючи їй свої вимоги. Тут проходить циркуляція знань і розгортається широкий суспільний діалог. Соціокультурним спільнотам, що розрізняються за політичними, економічними, соціальними та іншими ознаками відповідають різні типи бібліотеки, здатні задовольнити їхні особливі запити. Важливе місце в їх числі займають регіональні універсальні наукові бібліотеки.

Регіональній бібліотеці варто ефективніше і сміливіше вбудовуватися в актуальні соціокультурні умови, в тому числі з надання та отримання послуг, в умовах жорсткої конкурентної боротьби і різних формах її ведення, не втрачаючи водночас свою головну місію, адресовану духовному становленню людини.

На наш погляд, в сучасній соціокультурній ситуації, саме регіональні бібліотеки можуть і повинні взяти на себе роль модератора в реалізації не тільки освітніх, просвітницьких, але і виховних завдань. Реалізуючи свої функції в регіональному соціумі, вони мають бути центром значущих подій і акцій регіонального культурного життя.

На етапі цифровізації суспільства бібліотеки набувають ще більшого значення та стають одним із його базових елементів. Для бібліотечного співтовариства в цілому постало завдання вирішення широкого кола питань пов'язаних з впровадженням у життя цифрової техніки і цифрових технологій. У цифровому середовищі бібліотека повноцінно функціонує, вона стала відцифрованим цілим, а бібліотекар – інформацієзнавцем.

Чернівецька обласна універсальна наукової бібліотека імені Михайла Івасюка наполегливо працює в пошуках нових форм і методів соціокультурної діяльності в регіоні, як книжкових, так і некнижкових. Особливо популярним заходом стало проведення традиційного обласного книжкового фестивалю «БукФест» у Чернівцях.

Колектив працівників бібліотеки оптимістично налаштований на удосконалення культурно-просвітницької діяльності, розширення можливостей інформаційно-комунікаційних технологій як для виконання внутрішніх функцій, так і для забезпечення вільного доступу до інформаційних ресурсів та задоволення читацьких потреб жителів Буковинського краю в обслуговуванні їх книгою і інформацією.

В ситуації об'єктивного падіння попиту на традиційні бібліотечні послуги, створюючи для населення нестандартні приводи для відвідування бібліотеки, її співробітники реалізують сучасне міжнародне розуміння ролі бібліотеки як «громадського місця», де створюється можливість для людей вступати в неформальні контакти, забезпечується їх комфортне спілкування і задовольняється, притаманна сучасній дійсності, установка на розмаїття соціокультурних заходів.

Приоритетним напрямом в своїй діяльності бібліотека визначає популяризацію творчості видатних культурно-мистецьких постатей краю і завдяки креативності керівництва та професіоналізму колективу напрацювала безцінний досвід проведення різноманітних заходів з врахуванням трендів останнього часу, поповнюючи їх новаціями та сучасними досягненнями.

Цей досвід має стати надбанням інших регіональних бібліотек, що буде стимулювати їх актуалізувати свою діяльність в площині реагування на соціокультурні процеси і ставати активним суб'єктом культурної політики.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атлас нових професій. URL: <https://www.skolkovo.ru/public/media/documents/research/sedec/SKOLKOVOSSEDeCATlas.pdf> (дата звернення 29.04.2023).
2. Башун О. В. Трансформація універсальної бібліотеки як культурно-інформаційного центру регіону : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 07.00.08; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2001. 18 с.
3. Бережна К. С. Публічні бібліотеки України: вектори модернізації в українському суспільстві: дис. ... канд. наук із соц. комунікацій. Харків, 2018. 232 с.
4. Бурміс І. В. Формування моделі публічної бібліотеки в умовах об'єднаних територіальних громад півдня України. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 1. С. 12–20.
5. Вилегжаніна Т. Соціальне спрямування діяльності публічних бібліотек України. Регіональний аспект. *Бібліотечна планета*. 2016. № 4. С. 4–6.
6. Вилегжаніна Т. І. Трансформація функцій публічних бібліотек у реаліях сьогодення. *Бібліотечна планета*. 2018. № 1. С. 4–5.
7. Воскобойнікова-Гузєва О. В. Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація: монографія / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ: Академперіодика, 2014. 362 с.
8. Воскобойнікова-Гузєва О. В. Модернізаційна стратегія розвитку вітчизняної бібліотечно-інформаційної сфери. *Бібліотечний вісник*. 2012. № 5. С. 8–19.
9. Добровольська В. В. Інформаційно-документаційне забезпечення розвитку соціокомунікаційного простору культури в Україні : монографія / М-во культури України, Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. Київ : НАКККіМ, 2020. 356 с.

10. Дубровіна Л. А. Бібліотеки в системі інституцій національної пам'яті України та національної культурної спадщини. *Рукописна та книжкова спадщина України*. Т. 20. Київ : НБУ ім. В. І. Вернадського, 2016. С. 232–251.
11. Жукова В. Трансформація бібліотеки в інфраструктурі глобального інформаційного суспільства. *Бібліотечний вісник*. 2014. № 3. С.3–6.
12. Історична довідка про бібліотеку. Поточний архів Чернівецької обласної універсальної бібліотеки імені Михайла Іваська.
13. Каліберда Н., Бровкін А., Формування та використання бібліотечно-інформаційних ресурсів: традиції і інновації. *Бібліотечний вісник*. 2009. № 6. С. 7–10.
14. Крат М., Софій О. Реформування системи публічних бібліотек України в контексті децентралізації. URL: <http://dialog.lviv.ua/wp-content/uploads/2016/11/Bibliotek-A5-4mm-prew.pdf> (дата звернення: 29.04.2023).
15. Кременчуцька міська централізована бібліотечна система для дорослих. Офіційний сайт. URL: <http://cbsbook.com.ua/> (дата звернення: 14.04.2023).
16. Кузьменко О. І., Загуменна В. В. Бібліотека як соціокультурний публічний простір: трансформаційні зміни. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2020. № 4. С. 24–31.
17. Кузьменко О. І. Сучасні тенденції розвитку бібліотек як соціокультурних центрів. Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі: мат. III Міжнар. наук. конф., 14–16 трав. 2020 р. Київ, 2020. С. 28–30.
18. Литвин С. Х., Добровольська В. В. Інформаційне забезпечення науково-дослідної роботи здобувачів наукового ступеня доктора філософії. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. Київ : НАКККіМ, 2021. № 3. С. 90–98.

19. Лобузін І. В. Цифрові бібліотекарі доби е-науки та семантичних веб-технологій. *Бібліотечний вісник*. 2019. № 6. С. 18–24.
20. Лобузін К. В., Гарагуля С. С., Коновал Л. В., Лобузін І. В. Бібліотека цифрового суспільства в забезпеченні системної підтримки наукових досліджень. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2020. № 4. С. 5–12.
21. Матвієнко О., Цивін М. «ІТ-бібліотекарі»: пошук шляхів інноваційності, трудової мобільності чи зміна ціннісних орієнтирів професії? *Вісник Книжкової палати*. 2020. № 3. С. 25–29.
22. Матвійчук О. Є. Закономірності розвитку бібліотек як соціокультурних центрів в Україні. URL: <http://www.info-library.com.ua/libs/stattya/283-zakonomirnosti-rozvitku-bibliotek-jak-sotsiokulturnihtsentriv-v-ukrayini.html> (дата звернення: 14.09.2023).
23. Матіос Марія. Мами: Драма на шість дій. Київ. : А-БА-БА-ГА-ЛІА-МА-ГА, 2023. 288 с.
24. На «БукФесті» презентували «Щоденник вдови» <https://c4.com.ua/novyny/na-bukfesti-prezentuvali-shhodennik-vdovi/> (дата звернення: 23.11.2023)
25. Пастушенко О. В. Бібліотека як комунікаційна установа в інформаційному просторі та розвиток функцій ресурсної бази науки. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. Київ : Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв, 2016. № 1. С. 6–24.
26. Пелецишин А. М., Добровольська В. В., Трач О. Р., Тимовчак-Максимець О. Ю. Особливості інформаційних технологій в бібліотечній справі. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2018. № 4. С. 14–21.
27. ПереПРОчитання в с. Димка <https://moezahoplennia.blogspot.com/search?updated-max=2023-08-24T01:03:00-07:00&max-results=7> (дата звернення: 23.11.2023)

28. Про бібліотеки і бібліотечну справу : Закон України від 27.01.95 № 33/95-ВР. Редакція від 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 29.09.2023).
29. Про інформацію : Закон України від 02.10.92 № 2658-ХІІ. Редакція від 16.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення 29.10.2023).
30. Прокопенко Л. С. Міжнародні бібліотечні організації у системі професійної комунікації фахівців. Соціальні комунікації в інтеркультурному просторі: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 13 листоп. 2014 р. Київ, 2014. С. 316–322.
31. Пуганова Ольга. Фестиваль повернувся: у Чернівцях розпочали «БукФест» <https://shpalta.media/2023/10/18/festival-povernuvsyia-u-chernivcyax-rozpochali-bukfest/> (дата звернення 29.10.2023).
32. Сидоренко Т. Перспективні напрями розвитку культурно-просвітницької діяльності публічних бібліотек. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2017. № 1 С. 88–92.
33. Сулима Сергій. Чернівці: На «Букфесті» презентували нову книжку Марії Матіос – Мами. // *Голос України* 19 жовтня 2023 р. <http://www.golos.com.ua/news/187489> (дата звернення 15.10.2023).
34. Третій обласний книжковий фестиваль «БукФест» розпочинається у Чернівцях <https://tva.ua/2023/10/18/u-chernivtsiakh-rozpochynaietsia-tretij-oblasnyj-knyzhkovyj-festyval-bukfest/> (дата звернення 29.11.2023).
35. У селі Димка на Буковині провели літню літературну резиденцію У Ольги Кобилянської <https://pogliad.ua/ru/news/culture/u-seli-dimka-na-bukovini-proveli-litnyu-literaturnu-rezidenciyu-u-olgi-kobilyanskoyi-432845> (дата звернення 17.10.2023).
36. У Чернівцях сьогодні стартує ІІІ книжковий фестиваль «БукФест», який триватиме два дні. *Чернівецький промінь*. <https://promin.cv.ua/2023/10/18/u-chernivtsiakh-sohodni-startuie-iii->

[knyzhkovyi-festyval-bukfest-iakyi-tryvatyme-dva-dni.html](http://knyzhkovyi-festyval-bukfest-iakyi-tryvatyme-dva-dni.html) (дата звернення 29.11.2023).

37. Шемаєв С. О. Взаємодія бібліотек, музеїв, архівів у комунікаційному просторі України: дис.канд. наук із соц. комунікацій / Харківська державна академія культури. Харків : ХДАК, 2016. 220 с.
38. Шемаєва Г. В., Грабар Н. Г. Проектно-орієнтоване професійне спілкування як умова розвитку бібліотечного комунікативного середовища. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 1. С. 5–11.
39. Яворська Т. М., Щусь Н. Б. Формування медіа- та інформаційної грамотності у публічних бібліотеках Австралії та Фінляндії. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2019. № 4. С. 38–46.



## ДОДАТКИ

*Додаток А*

### СВІТЛИНИ ІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМЕНІ МИХАЙЛА ІВАСЮКА



*Студенти - часті гості бібліотеки*



*На презентації "Букової землі" Марії Матіос*



*Майстер-клас з юними читачами*



*В.о.директорки бібліотеки Олена Баннікова відкриває книжкову виставку*



*До бібліотеки залучають і найменших читачів*



*Проводиться зустріч молодих читачів з правоохоронцями*



При бібліотеці працює гурток Академії лідерства



Презентація книги "Мама" Марії Матіос в рамках III "Букфесту"